

KRİPTO VARLIKLARIN GAYRİ MADDİ VARLIK OLARAK KABULÜNÜN TÜRK VERGİ MEVZUATINDAKİ YANSIMALARI VE ELEŞTİRİSİ*

REFLECTIONS AND CRITICISM OF THE ACCEPTANCE OF CRYPTO ASSETS AS INTANGIBLE ASSET IN TURKISH TAX LEGISLATION

Ökkeş YÜCEL**

Özet: Giderek daha fazla benimsenen ve kullanım alanı artan kripto varlıkların hukuki niteliğinin belirlenmesi ve bu varlıkların vergisel açıdan sistematik ve kapsamlı bir şekilde düzenlenmesi kritik önem taşımaktadır. Sermaye Piyasası Kanunu'nda bu varlıkların gayri maddi varlık olarak nitelendirilmesi, Türk vergi mevzuatı açısından kripto varlıkların gayri maddi hak kapsamında değerlendirilmesini öne çıkarmaktadır. Mezkûr Kanun'da kripto varlıkların sermaye piyasası aracı olarak ihraç edilebileceği ve ihraç edilen bu varlıkların kayden takibinin Merkezi Kayıt Kuruluşu yerine kripto varlık hizmet sağlayıcılar tarafından elektronik ortamda izlenebileceğine de yer verilmektedir. Çalışmada öncelikle kripto varlıkların (i) temel olarak değer artış kazancından faydalanılmak üzere tutulduğu, (ii) finansal bilgilerin vergi idareleri arasında otomatik değişimi kapsamına alındığı, (iii) işletmelere sermaye olarak getirilebildiği, (iv) borsa yatırım fonu başvurularının onaylandığı, (v) merkez bankaları tarafından rezerv olarak tutulabildiği ve (vi) blokzincir teknolojisi kullanılarak özel sektör borçlanma aracı ile devlet tahvili olarak ihraç edildiği gibi ulusal ve uluslararası uygulamalar ile teorik çerçeve dikkate alındığında kripto varlıkların gayri maddi hak olarak nitelendirilmesinin isabetli olup olmayacağı analiz edilmiştir. Akabinde gayri maddi hakların vergilendirilmesi çerçevesinde; kripto varlıklara KDV uygulanacağı, gelir vergisi ve kurumlar vergisi kesintisi hükümlerinin tatbik edileceği,

* Bu makale Ankara Üniversitesi SBE'de, Prof. Dr. N. Semih Öz danışmanlığında yazılan "Dijitalleşen Ekonomide Kripto Varlıkların Vergilendirilmesi" başlıklı doktora tezinden yararlanılarak araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.

** Dr. Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü, okkesycl@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9545-1725, Makalenin Gönderim Tarihi: 26.05.2025, Kabul Tarihi: 01.08.2025

faydalı ömür belirlenip amortisman uygulanacağı ve idarece değerlendirilebileceği muhtelif yönleriyle kapsamlı bir şekilde irdelenmiştir. Doktrinde, gayri maddi hakların vergi hukuku bağlamında gayrimenkullerle ortak hükümlere tabi tutulmasına yönelik eleştiriler de dikkate alınarak bu çalışmada kripto varlıkların gayri maddi hak kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kripto Varlık, Gayri Maddi Hak, Türk Vergi Mevzuatı, Amortisman, KDV Tevkifatı, Veraset ve İntikal Vergisi

Abstract: Determining the legal nature of increasingly adopted and widely used crypto-assets, as well as regulating these assets in a systematic and comprehensive manner from a tax perspective, is of critical importance. The classification of these assets as intangible assets in the Capital Markets Law highlights the evaluation of crypto assets within the scope of intangible rights under Turkish tax legislation. The aforementioned Law also states that crypto assets can be issued as capital market instruments and that the recorded tracking of these issued assets can be monitored electronically by crypto asset service providers instead of the Central Registry Agency. In the study, it is first evaluated whether it would be appropriate to characterize crypto assets as intangible rights when considering national and international practices and theoretical frameworks such as (i) crypto assets are held primarily to benefit from capital gains, (ii) financial information is included in the scope of automatic exchange between tax administrations, (iii) they can be brought to businesses as capital, (iv) stock exchange investment fund applications are approved, (v) they can be held as reserves by central banks, and (vi) private sector debt instruments and government bonds are issued as crypto assets and using blockchain technology. Subsequently, within the framework of taxation of intangible rights; it has been comprehensively examined in various aspects that crypto assets will be subject to VAT, income tax and corporate tax deduction provisions will be applied, they will be subject to depreciation by determining their useful life and they can be valued by the administration. Taking into account the doctrinal criticisms regarding the regulation of intangible rights under the same provisions as immovable property within tax law, this study concludes that crypto-assets should not be classified as intangible rights.

Keywords: Crypto Asset, Intangible Right, Turkish Tax Legislation, Depreciation, VAT Withholding, Inheritance and Transfer Tax

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojileri ve yapay zekâ, blokzincir, akıllı sözleşme, nesnelerin interneti gibi öncü teknolojilerin¹ ekonominin tüm

¹ Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (United Nations Conference on Trade and Development – UNCTAD) tarafından yayımlanan güncel raporlarda, bilgi ve iletişim teknolojileri çağının sonuna geldiğine ve öncü teknolojileri

sektörlerinde yaygın biçimde kullanılmaya başlanması sonucunda, tamamen teknolojiye dayalı dijital ürün ve hizmetler, ekonominin karakteristik bir özelliği haline gelmiştir. Basit bir prensibe dayanan fakat gelişmiş dijital teknolojiler kullanılarak geliştirilen kripto varlıklar, 2008 Finansal Krizi sonrasında küresel finansal sisteme olan güvenin sarsıldığı ve öncü teknolojilerin ekonomide kullanıldığı bir dönemde ortaya çıkmıştır. Satoshi Nakamoto takma ismini kullanan anonim kişi veya grup tarafından 2009 yılında geliştirilen ilk kripto varlık olan Bitcoin, toplumsal ve ekonomik ihtiyaçlara cevap veren alternatif bir parasal sistem olarak tasarlanmıştır. Bu sistemin para birimi olan Bitcoin hem sanal hem de gerçek mal ve hizmetler için ödeme aracı olarak kullanılmış ve yapısı gereği kullanıcıları nezdinde merkez bankalarına ve geleneksel finansal aracı kurumlara olan ihtiyacı ortadan kaldırmayı hedeflemiştir.² Ayrıca kripto varlıkların coğrafi bölge veya statüden bağımsız bir şekilde ve anonim olarak kullanılabilmesi, kullanıcılarına devletlerin mali egemenliği dışında mali bir alan oluşturmasını olanaklı kılmıştır.

Programlanabilir kod parçaları olan akıllı sözleşme teknolojisinin kripto varlık ekosisteminde kullanılması, önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde kripto varlıkların akıllı sözleşmelerde kilitlenerek faiz benzeri gelir elde edilmesi,³ kredi çekilmesi vb. ürün ve hizmetleri

(frontier technologies) içeren “Endüstri 4.0” olarak adlandırılan yeni bir paradigmaya yer verilmektedir. Öncü teknolojiler, blokzincir teknolojisinin de aralarında bulunduğu, bağlanılabilirlik ve dijitalleşme özelliklerinden yararlanan on bir temel teknolojiye müteşekkil bir bütünü ifade etmektedir. Bkz: UNCTAD, “Technology and Innovation Report 2021”, 2021, s. 8-10, https://unctad.org/system/files/official-document/tir2020_en.pdf, Erişim Tarihi: 23.03.2025; UNCTAD, “E-Commerce and Digital Economy Programme: Year in Review 2023 - Strengthening Capacities, Fostering Collaboration”, 2024, s. 20, https://unctad.org/system/files/official-document/dtlecdeinf2023d1_en.pdf, Erişim Tarihi: 23.03.2025.

² ECB, “Virtual Currency Schemes”, 2012, s. 21, <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>, Erişim Tarihi: 18.04.2025.

³ Kripto varlık ekosisteminde finansal hizmetlerin sunulabilmesi için akıllı sözleşmelere kripto varlık olarak likidite sağlanması gerekmektedir. Likiditeyi sağlayanlar, likiditeyi kullananların ödediği işlem ücreti vb. sayesinde gelir elde etmektedir. Likiditeyi sağlayanların kripto varlıklarını portföy yönetimi olarak işlev gören akıllı sözleşmelere kitlemesi durumunda ilgili akıllı sözleşmeler yüksek getiri ve düşük risk değerlendirmesinde bulunup en uygun gelir getiren akıllı sözleşmelere kripto varlıkları kitleyebilmektedir. Bkz: Emmanuel Ajala,

mümkün kılmıştır. Deterministik ve değiştirilemez şekilde işlemleri yerine getiren akıllı sözleşmeler,⁴ yapay zekâ teknolojisi sayesinde insanlara ait bilişsel özellikleri taklit ederek ekosistemde belirli düzeyde esnekliğin oluşmasını sağlamıştır. Blokzincir, akıllı sözleşme ve yapay zekâ teknolojisinin birlikte kullanılması sayesinde⁵ geliştiricisinin hayal gücü ve kullanıcılarının talepleri çerçevesinde geleneksel finansal sistemdeki hemen her ürün ve hizmetin kripto varlık ekosisteminde sunulması mümkün olmuştur. Yeni kripto varlık türlerinin ortaya çıkması, bu varlıkların piyasa değerinin artması ve ekosistemin dönüşümüyle birlikte kripto varlık ekosistemine olan ilgi artmıştır. Triple-A tarafından 2024 Mayıs ayında yayımlanan rapora göre dünya genelindeki kripto varlık kullanıcı sayısı 562 milyondur. Küresel nüfusun %6,8'i kripto varlığa sahipken Türkiye'de bu oran %19,3'tür.⁶ Coinwire analizine göre ise 2024 yılında kripto varlık işlem hacmi 108 trilyon dolardır. Türkiye ise ABD' den sonra en yüksek ikinci kripto varlık işlem hacmine sahip ülkedir.⁷

Türkiye'de yaygın olarak kullanılan kripto varlıkların, finansal işlemleri merkezi bir mimariden merkeziyetsiz bir mimariye taşımasıyla vergi kaçakçılığı, suç gelirlerinin aklanması, terörizmin finansmanı, dolandırıcılık benzeri hukuka aykırı faaliyetlerde kullanılabilme potansiyeline sahip olması, bu varlıkların genel hukuk rejimi ve vergi mevzuatı kapsamında düzenlenmesini zaruri hale getirmiştir. Bu çerçevede çalışmada ilk olarak kripto varlıkların teorik çerçevesine yer

"Top 10 DeFi Accounting and Portfolio Tools", Medium, 2024, <https://medium.com/coinmonks/top-defi-accounting-and-portfolio-tools-9cd2cfc3d47>, Erişim Tarihi: 1.05.2025.

⁴ Zeno Benetti ve Federico Piazza, "Decentralised Finance: A Categorisation of Smart Contracts", 2023, s. 6, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2023-10/ESMA50-2085271018-3351_TRV_Article_Decentralised_Finance_A_Categorisation_of_Smart_Contracts.pdf, Erişim Tarihi: 9.04.2025.

⁵ Sean Stein Smith, Blockchain, Financial Services Intelligence and Artificial Implications and Applications for Finance and Accounting Professionals, The Nature of Learning Disabilities (New York: Springer, 2020), s. 3, 241.

⁶ Triple-A, "The State of Global Cryptocurrency Ownership in 2024", 2024, s. 3,4, <https://www.triple-a.io/cryptocurrency-ownership-data>, Erişim Tarihi: 2.04.2025.

⁷ Coinwire, "Which Countries Trade Crypto the Most?: A Comprehensive Analysis", 2024, <https://coinwirez.com/crypto-trading-report-2024/>, Erişim Tarihi: 10.05.2025.

verilmiştir. Akabinde para, e-para, sanal/dijital para, sermaye piyasası aracı, gayri maddi hak, eşya, emtia gibi varlıklara eşdeğer tutulan kripto varlıklar; uluslararası kurum ve kuruluşların teknik raporları, ulus devletlerin hukuki düzenlemeleri, resmi otoritelerin açıklamaları ve doktriner tartışmalar bağlamında ele alınmıştır. Sonrasında Sermaye Piyasası Kanunu ve ikincil düzenlemeler çerçevesinde kripto varlıkların hukuki niteliğinin belirlenmesi genel hatlarıyla irdelenmiştir. Son olarak ise Sermaye Piyasası Kanunu'nda gayri maddi varlık olarak nitelendirilip, Türk vergi mevzuatı açısından gayri maddi hak kapsamında değerlendirilmesi öne çıkan⁸ kripto varlıkların vergilendirilmesi teorik çerçeve, uluslararası uygulamalar ve mer'î mevzuat dikkate alınarak muhtelif yönleriyle irdelenmiştir.

I. KRIPTO VARLIKLARIN TEORİK ÇERÇEVESİ

Çevrimiçi bir veri tabanı olan dağıtık defter teknolojisi, dijital varlıkların kayıtlarına erişimi, bu kayıtların doğrulanmasını ve güncelmesini eş zamanlı olarak olanaklı kılan teknolojik altyapı ve protokoller bütünüdür.⁹ Dağıtık defterle verilerin işlenmesi yeni bir teknik olmamakla birlikte ancak 1990'lı yıllarda farklı yerlerde bulunan bilgisayar ve kullanıcıların belirli bir merkezdeki verileri doğrulayabilmesiyle mümkün olmuştur. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler bu defterlere daha fazla veri kayıt kaydedilebilmesini, analiz edilmesini, kullanılabilmesini ve doğrulanabilmesini sağlamıştır.¹⁰ Dağıtık defter teknolojisinin en gelişmiş prototipi olan blokzincir teknolojisi ise ilk olarak Satoshi Nakamoto takma ismini kullanan anonim kişi veya grubun yazdığı makalede kuramsallaştırılmıştır.¹¹

⁸ Vergi Konseyi, "Kripto Varlıkların Vergilendirilmesi Çalışma Grubu Raporu" (Ankara, 2022), <https://vergikonseyi.hmb.gov.tr/raporlar>.

⁹ Magda Pineda, Daladier Jabba, ve Wilson Nieto-Bernal, "Blockchain Architectures for the Digital Economy: Trends and Opportunities", *Sustainability (Switzerland)* 16, sayı 442 (2024): s. 3.

¹⁰ Scott Nevil, "Distributed Ledger Technology (DLT): Definition and How It Works", Investopedia, 2023, <https://www.investopedia.com/terms/d/distributed-ledger-technology-dlt.asp>, Erişim Tarihi: 2.03.2024.

¹¹ Satoshi Nakamoto, "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System", 2008, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>, Erişim Tarihi: 9.04.2025.

Blokszincir teknolojisi; temelde merkezi bir otoritenin kontrolü olmaksızın, önceden belirlenmiş bir mutabakat mekanizması¹² aracılığıyla, birbirlerine güven duyma ihtiyacı olmayan taraflar arasında kriptografiyle doğrulanan güvenli verilerin oluşturulması ve transfer edilmesini sağlayan bir teknolojidir.¹³ Bu teknoloji var olan teknolojilerin bir araya getirilmesi sonucunda geliştirilmiştir. Blokszincir teknolojisiyle sahteciliğe karşı korunan veriler bloklar içerisinde kaydedilmekte¹⁴ ve zaman damgası aracılığıyla her bir blok ve içerisindeki veri seti kronolojik olarak sıralanabilmektedir.¹⁵ Hashing yöntemi ile blokların, parmak izi görevini yerine getiren benzersiz özetleri oluşturulmaktadır.¹⁶ Asimetrik kriptografi teknolojisi¹⁷ sayesinde taraflar anonim işlem yapabilmekte işlemle işlemi gerçekleştiren arasında organik bir bağ kurulamamaktadır.¹⁸ Merkle ağacı kök değerleri sayesinde ise özet çıkarılan her bir verinin özeti ikişerli gruplar halinde özetlenmekte ve binlerce işlem için tek bir merkle kök değeri oluşturulmaktadır. Bu merkle kök değeri, kronolojik olarak sınıflandırılan verilerin arama

¹² Mutabakat mekanizmaları sahteciliğe karşı korunan milyonlarca veri setinin uyum içerisinde kaydedilmesini sağlayan protokollerdir.

¹³ OECD, "OECD Blockchain Primer", 2018, <https://web.archive.oecd.org/2018-10-25/492841-OECD-Blockchain-Primer.pdf>, Erişim Tarihi: 11.04.2025.

¹⁴ FATF, "Guidance for a Risk-Based Approach Virtual Currencies" (Paris, 2015), s. 40, <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Guidance-RBA-Virtual-Currencies.pdf.coredownload.inline.pdf>, Erişim Tarihi: 8.01.2025.

¹⁵ Pineda / Jabba / Nieto-Bernal, s. 4.

¹⁶ The EU Blockchain Observatory and Forum, "Legal and regulatory framework for Blockchains and Smart Contracts", 2019, s. 37, https://blockchain-observatory.ec.europa.eu/document/download/3068d404-edcc-4b13-ae32-8a6ea3b8509e_en?filename=report_legal_v1.0.pdf&prefLang=de, Erişim Tarihi: 19.04.2025.

¹⁷ Asimetrik kriptografi teknolojisi, kripto varlık işlemlerini gerçekleştiren tarafların açık ve özel anahtarları içeren dijital imza kullanmasını sağlayan bir güvenlik önlemidir. Simetrik kriptografide tek anahtar kullanılırken asimetrik kriptografi sayesinde işlemi gerçekleştiren kişiler kimliklerini gizleyebilmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu Tebliği 4/1-a ve 4/1-o bentlerine göre sırasıyla açık anahtar "dağıtık defter ağı üzerinden bir cüzdandan diğer bir cüzdana kripto varlık gönderilebilmesi için cüzdanı eşsiz bir şekilde adresleyen anahtar" ve özel anahtar "cüzdanlardan transfer hakkı sağlayan gizli anahtar" ifade etmektedir. Bkz: Sermaye Piyasası Kurulu, "Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıların Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliği" (2025), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/03/20250313-5.htm>.

¹⁸ Jun Wook Heo, Gowri Ramachandran, ve Raja Jurdak, "nPPoS: Non-interactive Practical Proof-of-Storage for Blockchain", *Blockchain: Research and Applications* 5, sayı 4 (2024): s. 2.

yapıldığında kolayca bulunmasını sağlamak ve işlemlerde değişiklik yapılmasını olanaksız kılmaktadır.¹⁹ Bu sayede tek bir işlemde değişiklik yapıldığında ilgili blok ile takip eden tüm blokların parmak izi olarak nitelendirilen kök değerleri değişeceğinden veri güvenliği sağlanmakta ve doğrusal olarak kaydedilen milyonlarca veri içerisinde kolayca arama yapılabilir.

2008 Finansal Krizi sonrasında finansal sisteme ve merkez bankalarının para politikalarına olan güvenin sarsılmasını müteakip kuramsallaştırılan blokzincir teknolojiyle korunan veri, Nakamoto tarafından zamanın ruhuna uygun olarak alternatif bir parasal sistem olarak tasarlanmış ve bu sistemde para birimi olarak Bitcoin kullanılmıştır. Bu parasal sistemde madencilik faaliyeti²⁰ sayesinde geleneksel finansal sistemdeki aracı kurumlara ihtiyaç duyulmamış, ilgili Bitcoin’ler merkez bankaları veya resmi para otoriteleri tarafından ihraç edilmemiş ve Bitcoin’lerin birden fazla kullanılması – çifte harcama – sorunu çözülmüştür.²¹ Ayrıca internet erişimine sahip olan herkes statüsünden ve yaşadığı coğrafi bölgeden bağımsız olarak aralarında doğrudan (*peer to peer*) Bitcoin transferi gerçekleştirebilmiştir. Değerin transferi hem herkesin erişimine açık, şeffaf dağıtık defterlerde kayıt altına alınmış hem de bu transferle transferi gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişilik arasında doğrudan bir bağ kurulamamıştır. Değişmezlik özelliğiyle (*immutability*) ise Bitcoin transferi blokzincire kaydedildikten sonra bu transfer üzerinde değişiklik yapılması veya işlemin geri alınması imkansızlaşmıştır.

Tarafların kendi aralarında doğrudan işlem gerçekleştirebildiği elektronik para²² sisteminde Nakamoto Bitcoin’i elektronik para (*elect-*

¹⁹ Pablo de Andrés vd., “Challenges of the market for initial coin offerings”, *International Review of Financial Analysis* 79 (2022): s. 2.

²⁰ Madencilik faaliyeti Bitcoin parasal sistemini güvende tutmakta ve bu güvende tutmanın maliyeti madencilik faaliyetini gerçekleştiren madencilere ödenen blok ödülü ve işlem ücretleridir.

²¹ Gianni Nicolini ve Silvia Intini, *The Cryptocurrency Phenomenon The Origins, Evolution and Economics of Digital Currencies*, Routledge International Studies in Money and Banking (New York: Routledge, 2023), s. 46.

²² Bu makalenin terminolojik çerçevesini netleştirmek amacıyla, ilgili terimler arasındaki ayrımları ortaya koymak gerekmektedir. Her ne kadar Nakamoto, Bitcoin’i elektronik para olarak tanımlamış olsa da 6493 sayılı Kanun çerçevesinde bu terim, münhasıran yetkili kuruluşlarca müşterilerden alınan fonların karşılığı

ronic coin) olarak adlandırmaktadır.²³ Bitcoin ve sonrasında oluşturulan benzer dijital varlıklar nitelendirilirken ve tanımlanırken çoğunlukla riskleri göz önünde bulundurulmuş ne olduğundan ziyade ne olmadığı yönünde bir tanımlamaya gidilmiştir. Avrupa Merkez Bankası (European Central Bank - ECB) raporunda bu varlıkların fiziki/ dijital mal ve hizmet alımında kullanıldığını ve alternatif para birimi olma potansiyeli taşıdığını, merkez bankası, resmi parasal otorite veya e-para kuruluşları tarafından ihraç edilmediğini,²⁴ resmi para birimi olmadığını, finansal araç tanımını karşılamadığını²⁵ vurgulamış ve sanal para birimi olarak nitelendirmiştir. Dünya Bankası bu varlıkların devletin para basma egemenliğine meydan okuyabileceği,²⁶ Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements - BIS) değerinin arz talep yasasına göre belirlendiği ve içsel bir değeri olmadığı - içsel değerinin 0 “sıfır” olduğu - ,²⁷ Finansal Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force - FATF) suç gelirlerinin aklanmasında ve

olarak ihraç edilen ve itibari paranın dijital temsili olan bir ödeme aracını ifade etmektedir. Dijital para ve sanal para ise reel ekonomiyle bağı olmayan veya itibari para ile satın alınan fakat tekrardan itibari paraya çevrilemeyen, satın alındığı sanal ortamda kullanılabilen para birimini ifade etmektedir. İtibari paralarla satın alınıp tekrardan itibari paraya çevrilebilen kripto varlıklar ise ilk zamanlarda sanal veya dijital para kavramı altında yer almıştır. ECB, s. 15,21,22; OECD, “Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy, Action 1- 2015 Final Report”, 2015, s. 43,44, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2015/10/addressing-the-tax-challenges-of-the-digital-economy-action-1-2015-final-report_g1g58cdd/9789264241046-en.pdf, Erişim Tarihi: 24.07.2025. Kripto varlık ekosisteminde blokzincir teknolojisinin yanı sıra akıllı sözleşme ve yapay zekâ teknolojilerinin kullanılmasıyla ise tüm kripto paraları içeren bir şemsiye kavram olarak kripto varlık terimi kullanılmaya başlanmıştır. Cryptoassets Taskforce, “Final Report”, 2018, s. 11, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/752070/cryptoassets_taskforce_final_report_final_web.pdf, Erişim Tarihi: 24.07.2025.

²³ Nakamoto, “Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System”, s. 2.

²⁴ ECB, “Virtual Currency Schemes - A Further Analysis”, 2015, s. 25, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>, Erişim Tarihi: 8.01.2025.

²⁵ ECB, 30.

²⁶ World Bank Group, “Blockchain Interoperability”, 2021, s. 27, <https://documents1.worldbank.org/curated/en/373781615365676101/pdf/Blockchain-Interoperability.pdf>, Erişim Tarihi: 1.04.2025.

²⁷ BIS, “Digital Currencies”, 2015, 9, <https://www.bis.org/cpmi/publ/d137.pdf>, Erişim Tarihi: 17.03.2025.

terörizmin finansmanında kullanılabileceği risklerine odaklanmıştır.²⁸ Vergi özelinde ise Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-Operation and Development – OECD) bu varlıkların vergi idareleri arasında otomatik bilgi değişimi kapsamında yer alması gerektiği ve vergi kaçakçılığında kullanılabileceği uyarılarında bulunmaktadır.²⁹

Bitcoin vb. zamanla sanal para, dijital para, kripto para gibi farklı adlarla nitelendirilmişse de günümüzde bu varlıklar kripto varlık ve bu varlıklarla ilgili hizmet sağlayanlar kripto varlık hizmet sağlayıcı³⁰ olarak adlandırılmaktadır. Kripto varlıkların makroekonomik etkilerine odaklanılan Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund – IMF) raporunda, geniş bir şemsiye kavram olarak değerlendirilen kripto varlık *“kriptografiyle güvence altına alınmış ve dağıtık defter teknolojisi veya benzer teknolojiler kullanılarak oluşturulmuş, özel olarak ihraç edilen değer dijital temsili”* olarak tanımlanmıştır.³¹ Kripto varlıkları sanal varlık olarak adlandıran FATF bu varlığı terimler sözlüğünde *“yatırım veya ödeme amacıyla kullanılabilen ve dijital ortamda alınıp satılabilen veya transfer edilebilen değer dijital temsili”* olarak tanımlamaktadır. Bu tanımın resmi para birimleri, menkul kıymet ve

²⁸ FATF, “Virtual currencies – Key Definitions and Potential AML/CFT Risks”, 2014, <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf>, Erişim Tarihi: 28.01.2025.

²⁹ OECD, “International Standards for Automatic Exchange of Information in Tax Matters: Crypto-Asset Reporting Framework and 2023 update to the Common Reporting Standard”, 2023, s. 11, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/06/international-standards-for-automatic-exchange-of-information-in-tax-matters_ab3a23bc/896d79d1-en.pdf, Erişim Tarihi: 13.01.2025.

³⁰ Suç gelirlerinin aklanması, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yaygınlaşmasının önlenmesi amacıyla küresel politikalar geliştiren, bağımsız bir kurum olan FATF, kripto varlıklar için sanal varlık, hizmet sağlayıcılar için ise sanal varlık hizmet sağlayıcı kavramlarını tercih etmektedir. Bkz: FATF, “Jurisdictions Under Increased Monitoring - 23 February 2024”, 2024, <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/High-risk-and-other-monitored-jurisdictions/Increased-monitoring-february-2024.html>, Erişim Tarihi: 16.01.2025.

³¹ IMF, “G20 Note on the Macroeconomic Implications of Crypto Assets”, 2023, s. 5, <https://www.imf.org/-/media/Files/Research/imf-and-g20/2023/g20-report-macroeconomic-implications-crypto-assets-february23.ashx>, Erişim Tarihi: 14.01.2025.

diğer finansal varlıkların dijital temsilini içermeyeceği belirtilmiştir.³² Tanımlarda genel olarak kripto varlıkların geleneksel sermaye piyasası araçlarının veya itibari paranın yerine geçmeyeceğine ve özel olarak ihraç edilen merkeziyetsiz yapısına vurgu yapılmaktadır.

Dijital/elektronik ortamda bu varlıkları tutmak, depolamak ve transfer etmek için ilk yazılım (Bitcoin Client) Satoshi Nakamoto tarafından geliştirilmiş, açık kaynak koda sahip bu yazılımın versiyonları, farklı geliştiriciler tarafından ölçeklenebilirliğin artırılması, kullanıcı dostu bir arayüzün geliştirilmesi, güvenliğin artırılması gibi amaçlarla tasarlanmıştır.³³ Bitcoin, tarafların hesapları üzerinden işlemleri gerçekleştirmesi ve açık anahtar ile gizli anahtarlarını muhafaza etmesi prensiplerine dayanmaktadır. Bitcoin benzeri kripto varlıkların geliştirilmesiyle kullanıcıların muhafaza etmesi ve yönetmesi gereken açık anahtar ve gizli anahtarların sayısı artmıştır. Kripto varlık ekosisteminin genişlemesi ve yapısal dönüşümü, finansal okuryazarlığı yetersiz ve teknoloji kullanım becerisi kısıtlı kullanıcıların Bitcoin yazılımının yanında kripto varlık saklama çözümlerine yönelik talebini artırmıştır. Operasyonel özellikleri bakımından birbirinden ayrışan soğuk cüzdanlar (*cold wallet*) ve sıcak cüzdanlar (*hot wallet*) ilgili muhafaza ve yönetim hizmetlerini sunmaya başlamıştır. Kripto paraları saklamak ve gizli anahtarları depolamak için kullanılan soğuk cüzdanlardan ilki QR kodlu fiziki bir çıktı olan kâğıt cüzdan (*paper wallet*), ikincisi ise ilgili varlıkların çevrimdışı olarak tutulabildiği USB bellek benzeri fiziksel aygıtlardır (*hardware wallet*).³⁴ Sıcak cüzdanlar telefon uygulamaları şeklinde çalışan mobil cüzdanlar (*mobile wallet*), bilgisayarlara indirilip kurulabilen masaüstü cüzdanları (*desktop wallet*) ve çoğunlukla Chrome gibi internet tarayıcısı eklentisi olan çevrimiçi cüzdanlardır (*online wallet*).³⁵

³² FATF, "International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation", Finance and Development (Paris, 2025), s. 137, <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATFRecommendations2012.pdf.coredownload.inline.pdf>, Erişim Tarihi: 17.01.2025.

³³ Mark Radcliffe, "Blockchain and Open Source", içinde Open Source Law, Policy and Practice, ed. Amanda Brock (Oxford: Oxford Academic, 2022), s. 479-81.

³⁴ Blockchain Türkiye Platformu, Blokzinciri Teknolojisi Terminolojisi Çalışması (İstanbul: Türkiye Bilişim Vakfı, 2019), s. 13,19.

³⁵ Tonya M. Evans, Digital Money Demystified (Illinois: Broad Book Press, 2023), s. 111-13.

Kripto varlık ekosisteminde gerek “Bitcoin Client” gibi yazılımlar gerekse de kripto varlık cüzdanları kullanıldığında aracı kurumlara olan ihtiyaç ortadan kalkmakta, taraflar doğrudan alım satım faaliyetini gerçekleştirebilmektedir. Kripto varlıkların yaratılmasının temel amaçlarından biri aracı kurumlara olan ihtiyacı ortadan kaldırmak olsa da on binlerce kripto varlığın ihraç edilmesi ve piyasa değerinin trilyon dolarla ifade edilmesi tarafları bir araya getirecek ve likiditeyi artıracak ikincil piyasaların oluşturulmasında merkezi kripto varlık hizmet sağlayıcılara olan ihtiyacı artırmıştır.³⁶ Merkezi kripto varlık hizmet sağlayıcılar ulus devletlerin yetkili kurumlarının lisans vermesiyle kurulmakta ve çoğunlukla müşterini tanı (Know Your Customer-KYC), şüpheli işlem bildirimi (Suspicious Transaction Reports-STRs) gibi yükümlülükleri yerine getirmektedir.³⁷ Merkezi kripto varlık hizmet sağlayıcılara alternatif olarak akıllı sözleşmelerin ve yapay zekâ teknolojisinin bu ekosisteme dahil olmasıyla birlikte merkeziyetsiz finans (Decentralized Finance – DeFi) aracılığıyla geleneksel finansal ürün ve hizmetlerin doğrudan insan müdahalesi olmaksızın neredeyse saf bir teknolojik yapı ile sunulması yeni bir yöntem olarak yaygınlaşmıştır.³⁸ Merkeziyetsiz finansla kripto varlığın mevduat gibi kilitlenebilmesi, ekosistemden faiz benzeri gelir elde edilebilmesi, kredi çekilebilmesi, borsa faaliyetleri,³⁹ sigortacılık faaliyetleri, portföy yönetimi gibi geleneksel finansal sistemdeki ürün ve hizmetlerin gerçekleştirilebilmesi mümkün olmuştur.

II. DÜNYA GENELİNDE KRİPTO VARLIKLARIN NİTELENDİRİLMESİ VE KULLANIMI

Blokzincir teknolojisinin akıllı sözleşme, yapay zekâ gibi öncü teknolojilerle etkileşimi; finansla blokzincir teknolojisinin kesişim nok-

³⁶ Louise Damkjær Christensen, “Crypto payments—a danger to consumer protection?”, *Law and Financial Markets Review*, sayı 16/3 (2022): s. 199.

³⁷ FATF, “International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation”, s. 26,78.

³⁸ Defillama, “DeFi”, 2025, <https://defillama.com/categories>, Erişim Tarihi: 13.04.2025.

³⁹ 2025 Nisan ayı itibarıyla kredi kullanımında ve merkeziyetsiz borsalarda sırasıyla kilitli tutulan kripto varlıkların toplam değeri yaklaşık 40 milyar ve 18 milyar dolardır. Bkz: <https://defillama.com/>.

tasında kripto varlıkların yer almasına katkı sağlamıştır.⁴⁰ Geleneksel finansal sektörün sunduğu ürün ve hizmetlerin hukuki sorumluluk sahibi olan bir aracı kurum olmaksızın, merkeziyetsiz bir şekilde sunulması ulus devletlerin mali suçlara yönelik kanunlarının uygulanmasını engellemiş, bu varlıklardaki aşırı değer değişikliği ile bu varlıkların doğası gereği siber saldırılara, manipülasyona ve dolandırıcılık faaliyetlerine açık olması yaratılan ekosistemi ve kişisel çıkarları hukukun korunmaya ve düzenlenmeye muhtaç hale getirmiştir. Hukuki bir mevzuatın oluşturulması ise kripto varlıkların ilgili ülkedeki kullanım düzeyi, finansal istikrar için risk unsuru olarak algılanması, bu varlıkları denetleyecek ve yaptırım uygulayacak kurumların kapasitesi⁴¹ gibi yerel hususlara bağlı olduğundan ülkelerin farklı yaklaşımları söz konusu olmuştur. Söz gelimi 6,5 milyon nüfusa sahip El Salvador'da iki milyon El Salvadorlu yurt dışında yaşamakta ve yurtdışından milyar dolarlarla ifade edilen tutarı ülkelerine havale yapmakta, yüksek işlem maliyetleri ödemektedir.⁴² El Salvador yüksek işlem maliyetlerinden tasarruf etme gibi amaçlarla işlem ücreti olmaksızın da ülkeler arasında gönderilmesi mümkün olan Bitcoin'i 2021 Haziran ayında resmi para birimi olarak kabul etmiş ve bu hukuki düzenleme 2021 Eylül ayında yürürlüğe girmek üzere Resmî Gazetede yayımlanmıştır.⁴³ Çin ise her türlü kripto varlığın alım satımını ve bu varlıkların madencilik faaliyetlerini yasaklamıştır.⁴⁴

⁴⁰ Anne Chone, Zeno Benetti, ve Filippo Giuglini, "Decentralised Finance in the EU: Developments and risks", ESMA, 2023, s. 4, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2023-10/ESMA50-2085271018-3349_TRV_Article_Decentralised_Finance_in_the_EU_Developments_and_Risks.pdf, Erişim Tarihi: 09.04.2025.

⁴¹ WEF, "Pathways to the Regulation of Crypto-Assets: A Global Approach", 2023, s. 18, https://www3.weforum.org/docs/WEF_Pathways_to_the_Regulation_of_Crypto_Assets_2023.pdf, Erişim Tarihi: 12.04.2025.

⁴² Euronews, "Bitcoin, El Salvador'da yasal ödeme aracı olarak resmen kullanılmaya başlandı", 2021, <https://tr.euronews.com/2021/09/07/bitcoin-el-salvador-da-yasal-odeme-arac-olarak-resmen-kullan-lmaya-baslandi>, Erişim Tarihi: 17.04.2025.

⁴³ Henri Arslanian vd., "El Salvador's law : a meaningful test for Bitcoin", PwC, 2021, s. 3, <https://www.pwc.com/gx/en/financial-services/pdf/el-salvadors-law-a-meaningful-test-for-bitcoin.pdf>, Erişim Tarihi: 19.04.2025.

⁴⁴ Prashant Jha, "Tencent Shuts down NFT Platform as Gov Policy Makes it Impossible to Thrive", 2022, <https://cointelegraph.com/news/tencent-shuts-down-nft-platform-as-gov-policy-makes-it-impossible-to-thrive>, Erişim Tarihi: 30.04.2025.

Ulus devletler kripto varlığı resmi para birimi olarak kabul etme ve bu varlıklara dair her türlü işlemi yasaklama dışında kripto varlık ekosisteminin ve bu ekosistemin kullanıcılarının çıkarlarının korunmasına dair hukuki bir mevzuat oluşturma⁴⁵ yoluna gitmiştir. Kripto varlıklara yönelik hukuki düzenleme oluşturulurken bu varlıklar monolitik olarak mevzuatta var olan bir varlığa eşdeğer tutulmuştur. Özellikle akıllı sözleşmelerin kripto varlık ekosisteminin temel yapı taşlarından biri haline gelmesiyle ve ekosistemin işlevselliğini, güvenliğini ve otomasyonunu büyük ölçüde artırmasıyla bu varlıkların monolitik bir tanımlamaya tabi tutulamayacağı düşüncesi hâkim olmuştur. Avrupa Sermaye Piyasası Otoritesi (European Securities and Markets Authority- ESMA) kripto varlıkları tasnif ettiği İstisare Raporu'nda, bu varlıkların e-para, yatırım aracı, para birimi (ödeme aracı) olabileceğine ve misli veya gayri misli olarak tasarlanabileceğine yer vermiştir. Kripto varlıkların kullanım amacı göz önünde bulundurularak farklı kripto varlık kullanıcılarının aynı kripto varlığa ödeme aracı, yatırım aracı, dijital sanat eseri benzeri değerlendirmelerle sahip olması da aynı varlık için farklı mevzuatların uygulanmasına neden olabilecektir.⁴⁶

Kripto varlıkların hukuki niteliği konusunda küresel düzeyde ortak bir yaklaşım olmadığı gibi aynı ülkenin farklı düzenleyici kurumları arasında da mutabakata varılamayabilmektedir. Aynı ülkenin farklı düzenleyici kurumları kripto varlıkları yerel mevzuatta var olan farklı varlıklara eşdeğer tutabilmektedir. Söz gelimi ABD Vergi İdaresi (Internal Revenue Service – IRS) kripto varlıkları eşya (*property*) olarak nitelendirirken farklı kurumlar emtia (*commodities*) veya yatırım aracı (*securities*) olarak değerlendirebilmektedir.⁴⁷ Benzer bir uygulama İr-

⁴⁵ Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum – WEF) 2021 yılında yayımladığı raporda, hukuki mevzuatın oluşturulmasında bekle gör (wait and see) yaklaşımının da benimsenebildiğini belirtmiştir. Bkz: WEF, “Navigating cryptocurrency regulation: An industry perspective on the insights and tools needed to shape balanced crypto regulation”, 2021, https://www3.weforum.org/docs/WEF_Navigating_Cryptocurrency_Regulation_2021.pdf, Erişim Tarihi: 12.04.2025.

⁴⁶ ESMA, “Consultation Paper”, 2024, s. 17,20,22, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2024-01/ESMA75-453128700-52_MiCA_Consultation_Paper_-_Guidelines_on_the_qualification_of_crypto-assets_as_financial_instruments.pdf, Erişim Tarihi: 8.01.2025.

⁴⁷ Josias N. Dewey ve Samir Patel, “Blockchain & Cryptocurrency Laws and Regulations 2025 – USA”, Global Legal Insights, 2024, https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-cryptocurrency-laws-and-regulations/usa/#contributordetails_38912, Erişim Tarihi: 15.04.2025.

landa Vergi İdaresinin 2022 yılında yayımladığı vergi kılavuzunda da görülmektedir. Kılavuzda kripto varlıkların İrlanda Merkez Bankası tarafından dijital para (*digital money*) birimleri ile aynı kategori içerisinde değerlendirildiği belirtilmiştir. Fakat merkezizetsiz ve regülasyona tabi olmayan bir mimariye sahip olduğundan, merkez bankaları tarafından ihraç edilmediğinden ve arzları kontrol altında bulunmadığından varlık (*asset*) olarak nitelendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Kripto varlık (*crypto-assets*) kavramına yer verilen kılavuzda, bu nitelendirmenin diğer düzenleyici kurumları bağlamayacağı ve farklı kurumların farklı bir değerlendirmede bulunabileceği ayrıca vurgulanmıştır.⁴⁸ Bu çerçevede kripto varlıklara yönelik nitelendirmeler, farklı kamu otoritelerinin farklı değerlendirmelerine dayandığından öngörülebilirliği ortadan kaldıracak ve anlamlı bir müzakereyi engelleyebilecektir. Fakat farklı nitelendirmeler bu varlıklara yönelik piyasa manipülasyonu, suç gelirlerinin aklanması, vergi kaçakçılığı gibi suçların isnat edilmesi için hukuki zeminin ve yerleşik bir içtihadın oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Kripto varlıkların nitelendirilmesine yönelik mezkûr ülke uygulamalarının yansımaları 26.06.2024 tarihli ve 7518 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un teklifinin genel gerekçesinde görmek mümkündür. Kripto varlıklar farklı teknolojiler kullanılarak tasarlanmakta ve gerekçeye göre kullanılan teknolojik araçlardan bağımsız olarak kripto varlıkların sahiplerine ne vadettiğine, alıcısına tanıdığı haklara/imkanlara göre niteliğinin belirlenmesi esastır. Kripto varlıkların nitelendirilmesinde kullanılan bu yöntem "araçtan bağımsızlık ilkesi"⁴⁹ olarak adlandırılmıştır.⁵⁰ Sermaye Piyasası Kanunu'nda (3/1-bb bendi) kripto varlıklar gayri maddi varlık olarak nitelendirilmekle birlikte 13/1 fıkrasına göre menkul kıymetlerin,

⁴⁸ Irish Tax and Customs, "Taxation of Crypto-Assets Transactions", 2022, <https://www.revenue.ie/en/tax-professionals/tdm/income-tax-capital-gains-tax-corporation-tax/part-02/02-01-03-20220506160457.pdf>, Erişim Tarihi: 15.02.2025.

⁴⁹ Gerekçede bir şirketin ortaklık hakkı tanımak vaadiyle para toplaması durumunda gerçekleştirilen faaliyetin usulsüz halka arz tanımına gireceği belirtilmiştir. Dolayısıyla bu varlıkların kripto varlık olarak dağıtılması işin özünü değiştirmeyecek ve bu varlıklar 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine tabi olacaktır.

⁵⁰ TBMM, "Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi", 2024.

türev araçların, yatırım sözleşmelerinin ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından sermaye piyasası aracı olarak belirlenen sermaye piyasası araçlarının kripto varlık olarak ihraç edilebilmesi mümkündür. Sermaye piyasası aracı olarak kayden ihraç edilecek bu varlıklara yönelik usul ve esaslar Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenecek fakat bu varlıkların takibini Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) gerçekleştirecektir. Sermaye piyasası aracı olarak ihraç edilen kripto varlıklar, oluşturulup saklandıkları kripto varlık hizmet sağlayıcılar tarafından sunulan elektronik ortam nezdinde kayden izlenmesi esas olacaktır.⁵¹ Bu çerçevede kripto varlıkların Sermaye Piyasası Kanunu'nda düzenlenmesi ve Kanun'un kripto varlık hizmet sağlayıcılara yüklediği sorumluluklar dikkate alındığında kripto varlıklar sermaye piyasası aracı olabilecek ve kripto varlık hizmet sağlayıcılar ise kripto varlık olarak ihraç edilen sermaye piyasası araçlarını kayden izleyen MKK gibi hareket edebilecektir.

Kripto varlıklar para, e-para, sanal/dijital para, sermaye piyasası aracı, gayri maddi hak gibi varlıklara karşılık gelebilmekte, ödeme aracı olarak kullanma veya mevduat faizi, kâr payı benzeri getiri ve değer artışı kazancı elde etme amacıyla tutulabilmektedir. Dünya Bankası tarafından 2024 yılında yayımlanan çalışmada merkez bankalarının rezerv yönetimi, kripto varlıkların yatırım yapılabilir bir varlık sınıfı olup olmadığı, bu varlıkların altın karşısındaki durumu tartışılmıştır. Temelde merkez bankalarının rezervlerine kripto varlıkların dahil edilmesinin makul olup olmadığını konu alan çalışmada riskler⁵² dikkate alınarak menfi bir sonuca varılmıştır.⁵³ ABD'de Beyaz Saray'ın resmî açıklamasında (*fact sheet*), ABD Başkanı Donald J. Trump tarafından Bitcoin'in stratejik bir rezerv olarak değerlendirilmesine yönelik Baş-

⁵¹ Sermaye Piyasası Kanunu, "06.12.2012 Tarihli ve 6362 sayılı" (2012).

⁵² İlgili riskler kripto varlıkların piyasa değerinin artması, likiditesinin geliştirilmesi, fiyat dalgalanım azaltılması, finansal hareketlerle uyum sağlaması, güçlü saklama ve koruma çözümlerinin sunulması ve hukuki mevzuatının oluşturulması gereksinimleridir. Bkz: Erik Feyen, Daniela Klingebiel, ve Marco Ruiz, "Can Crypto-Assets Play a Role in Foreign Reserve Portfolios? Not Today, and Likely Not in the Near Future", International Bank for Reconstruction and Development, 2024, s. 18-22, <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099553102232444409/pdf/IDU1c16366af173fa148931a28b189e8eca412f3.pdf>, Erişim Tarihi: 3.05.2025.

⁵³ Feyen, Klingebiel, ve Ruiz, "Can Crypto-Assets Play a Role in Foreign Reserve Portfolios? Not Today, and Likely Not in the Near Future".

kanlık Emri'nin (*Executive Order*) imzalandığına yer verilmektedir.⁵⁴ Bazı devletlerin aracı finansal kurumlarının kripto varlıklara yönelik borsa yatırım fonu (*exchange-traded fund - ETF*) başvurularının onaylanması bu varlıklara kurumsal yatırımın önünü açmaktadır. Black-rock gibi dünyanın en büyük varlık yönetim şirketlerinin kripto varlık ETF onayını alması, yatırımcının güveninin artmasını ve yatırımcıların kripto varlıkları hisse senedi kadar kolay edinebilmesini olanaklı kılmıştır.⁵⁵ İlk uygulaması 2018 yılı olmak üzere özel sektör borçlanma araçları ve devlet tahvilleri, dağıtık defter teknolojisi ve blokzincir teknolojisi kullanılarak kripto varlık olarak ihraç edilmiştir.⁵⁶ Örneğin Amerikan Kalkınma Bankası (Inter-American Development Bank) tarafından 2025 yılında on beş ay vadeli, sabit faizli, 5 milyon sterlin değerinde menkul kıymet, blokzincir tabanlı dijital varlık platformu kullanılarak Lüksemburg yasalarına göre ihraç edilmiştir.⁵⁷

Kripto varlıkların dünya genelinde nitelendirilmesi ve kullanımı incelenirken son değinecek konu OECD tarafından uygun bulunan ve müteakiben G20 ve Küresel Forum tarafından onaylanan Kripto Varlık Ortak Raporlama Çerçevesidir (Crypto-Asset Reporting Framework - CARF). CARF geleneksel finansal hizmetleri sağlayan aracı kuruluşların (banka ve diğer finansal kuruluşlar) ve bu kuruluşların sunduğu ürün ve hizmetlerin yerine geçen kripto varlık ekosistemindeki işlemlere dair bilgilerin vergi idareleri arasında otomatik değişiminin sağlanmasına yöneliktir.⁵⁸ Kripto varlık faaliyetlerinden doğan

⁵⁴ White House, "Creating A Strategic Bitcoin Reserve and Digital Asset Stockpile", 2025, <https://www.whitehouse.gov/fact-sheets/2025/03/fact-sheet-president-donald-j-trump-establishes-the-strategic-bitcoin-reserve-and-u-s-digital-asset-stockpile/>, Erişim Tarihi: 5.05.2025.

⁵⁵ Triple-A, "The State of Global Cryptocurrency Ownership in 2024", s. 18.

⁵⁶ International Capital Market Association, "Frequently Asked Questions on DLT and Blockchain in Bond Markets", 2022, https://www.icmagroup.org/assets/ICMA-DLT-and-blockchain-in-bond-markets-FAQ-170924_Final-2.pdf, Erişim Tarihi: 26.04.2025.

⁵⁷ Inter-American Development Bank, "IDB Issues Its First Blockchain-Based Digital Bond in Pound Sterling", 2025, <https://www.iadb.org/en/news/idb-issues-its-first-blockchain-based-digital-bond-pound-sterling>, Erişim Tarihi: 5.05.2025.

⁵⁸ OECD, "Bringing Tax Transparency to Crypto-Assets", 2024, s. 7, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/07/bringing-tax-transparency-to-crypto-assets-an-update_fa222834/b33c9aa1-en.pdf, Erişim Tarihi: 23.02.2025.

kazançlara dair bilgilerin vergi idareleri arasında otomatik değişimi Avrupa Birliği seviyesinde İdari İş Birliği Direktifi⁵⁹ düzenlemesiyle gerçekleşmektedir. İlgili Direktif, Ortak Raporlama Standardı (Common Reporting Standard- CRS) kapsamında e-para ve merkez bankası dijital parasına, CARF kapsamında ise kripto varlıklara⁶⁰ dair değişik-

⁵⁹ İlgili Direktif ilk olarak gerçek kişilerin mukimi olmadığı ülkelerde elde ettiği istihdam geliri, yönetici ücreti, menkul ve gayrimenkul sermaye iradı vb. gelirlere ait bilgilerin, kazancı elde eden mükellefin mukim olduğu ülkenin vergi idaresine gönderilmesini içermektedir. Sonrasında bazı Avrupa Birliği üyesi ülkelerin vergi idarelerinin çok uluslu şirketlere verdiği yurt dışı vergi özeldeleri ve peşin fiyatlandırma düzenlemelerini içermiş ve vergi idareleri bu tür düzenlemeleri Avrupa Birliği düzeyinde paylaşma yükümlülüğü altına girmiştir. Zamanla çok uluslu şirketlerin ülke bazlı raporları, nihai faydalanıcı bilgileri de Direktif kapsamına alınmış. Son değişikliklerle birlikte dijital platformlar ve kripto varlık hizmet sağlayıcılar raporlama yükümlülüğü olan kurumlar kapsamına alınmış ve e-para, merkez bankası dijital parası, kripto varlıklarla gerçekleştirilen işlemler otomatik bilgi değişimi kapsamına girmiştir. Bkz: Pieter Baert, "EU Legislation in Progress Tax transparency rules for crypto-asset transactions (DAC8)", European Parliamentary Research Service, 2024, s. 2, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739310/EPRS_BRI\(2023\)739310_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739310/EPRS_BRI(2023)739310_EN.pdf), Erişim Tarihi: 15.04.2025.

⁶⁰ Türkiye finansal hesap bilgilerinin otomatik değişimi kapsamındaki CRS'yi 2017 Nisan ayında imzalamış ve ilk bilgi değişiminin 2018 Eylül ayında olacağına dair taahhütte bulunmuştur. Kripto Varlık Raporlama Çerçevesi (CARF) ile ilgili olarak, OECD tarafından Mart 2025'te yayımlanan ve 2027 yılına kadar uygulama taahhüdü veren 53 ülkeyi içeren listede Türkiye'ye yer verilmemiştir. Ancak bu durumla çelişkili olarak, OECD'nin 2024 yılındaki Küresel Forumu'nun ardından yapılan açıklamada, Türkiye'nin de CARF yükümlülüklerini 2028 yılına kadar mevzuatına aktarma taahhüdü veren 13 ülke arasında olduğu duyurulmuştur. İlgili açıklama OECD'nin resmî internet sitesinde mevcut olmakla birlikte, Forum'un detaylı raporlarına (bu çalışmanın yapıldığı tarih itibarıyla) erişim mümkün olmamıştır. Bkz: OECD, "Signatories of the CRS Multilateral Competent Authority Agreement", 2025, <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/tax-transparency-and-international-co-operation/crs-mcaa-signatories.pdf>, OECD, "Signatories of the CARF Multilateral Competent Authority Agreement", 2025, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/tax-transparency-and-international-co-operation/carf-mcaa-signatories.pdf/_jcr_content/renditions/original./carf-mcaa-signatories.pdf, Erişim Tarihi: 9.05.2025., OECD, "Jurisdictions Committed to Implement the Crypto-Asset Reporting Framework (CARF) in Time to Commence Exchanges in 2027 or 2028 as part of the Global Forum's CARF Commitment Process", 2025, <https://web-archive.oecd.org/tax/transparency/documents/commitments-carf.pdf>, Erişim Tarihi: 9.05.2025., OECD, "Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes", 2024, <https://web-archive.oecd.org/tax/transparency/documents/global-forum-celebrates-15-years-of-progress-and-extends-tax-transparency-to-the-crypto-asset-sector.htm>, Erişim Tarihi: 9.05.2025.

likleri Avrupa Birliği'nin hukuki çerçevesine dahil etme çabası olarak görülebilir.⁶¹

III. TÜRKİYE'DE KRİPTO VARLIKLARIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Kripto varlıklarla ilgili Türkiye'deki ilk resmi metin, 25.11.2013 tarihinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yayımlanan basın açıklamasıdır. Bu açıklamada ilk olarak 20.06.2013 tarihli ve 6493 sayılı "Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun" hakkında genel bir bilgilendirmeye yer verilmiştir.⁶² Ödeme hizmetleri sunan ya da elektronik para ihraç eden ve ilgili Kanun uyarınca ödeme veya elektronik para kuruluşu kategorisinde yer alan kuruluşların, TCMB'ye başvurmak, gerekli faaliyet izinlerini almak ve faaliyetlerini mevzuattaki hükümlere uygun olarak yerine getirmekle yükümlü olduğu görülmektedir. Resmi veya özel bir kurum tarafından ihraç edilemeyen ve karşılığında bir güvence verilmeyen kripto varlıklar mezkûr Kanun kapsamında elektronik para olarak değerlendirilmeyecek, Kanun'un hükümlerine göre bu varlıkların gözetimi ve denetimi mümkün olmayacaktır. İşlem yapanların kimliklerinin belirlenememesi, hukuka aykırı faaliyetlerde kullanılması, piyasa değerinin aşırı oynak olması, işlemlerin geri döndürülemez olması, kripto varlık cüzdanlarının siber saldırılara uğrayabilmesi, kaybolabilmesi, sahiplerinin bilgisi dışında kullanılabilmesi gibi ekosisteme ait risklere yer verilen açıklamada Bitcoin ve benzeri kripto varlıklar sanal para olarak nitelendirilmiştir.⁶³

Sermaye Piyasası Kurulu'nun 27.09.2018 tarihinde yayımladığı Sermaye Piyasası Kurulu bülteninde, 47/1102 sayılı Kurul Kararı uyarınca yapılan kripto varlık ihraçlarına yönelik duyuruya yer verilmiştir. Blokzincir teknolojisine ait bilgilerin yer aldığı Karar'da bu teknoloji kullanılarak para toplanmasının Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve gözetim alanı dışında kaldığı belirtilmiştir. Karar'a göre

⁶¹ Pieter Baert, "EU Legislation in Progress Tax transparency rules for crypto-asset transactions (DAC8)", s. 5.

⁶² Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, "27.06.2013 Tarihli ve 6493 Sayılı" (2013).

⁶³ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, "Basın Açıklaması", 2013, <https://www.bddk.org.tr/Duyuru/EkGetir/510?ekId=530>, Erişim Tarihi: 20.04.2025.

kripto varlıklar çoğunlukla belirli bir projeyi veya şirketi finanse etmek – belirsiz vaatler de içerebilmektedir – amacıyla itibari para veya ekosistemdeki hâkim kripto varlıklar – Bitcoin, Ether gibi – karşılığında ihraç edilmektedir. Geliştiricileri tarafından farklı tasarlanması mümkün olan bu varlıklar bir şirketteki payı, bir hizmete erişim hakkını, gerçek hayattaki bir varlığın, ürünün veya hizmetin kullanım hakkını temsil edebilmektedir. Kripto varlık ihracında geliştiriciler tarafından yayımlanan teknik dokümana da (*whitepaper*) Kurul Kararı'nda yer verilmektedir. Karar'da; düzenleyici kurumların yetki ve görev alanı dışında olan kripto varlık ihraçlarının, düzenlemeye ve gözetime tabi olmadığı, toplanan fonların belirtilen amaçlarla kullanılmayabileceği, teknik dokümanlardaki bilgilerin eksik ve yanıltıcı olabileceği, bu erken aşama projelerinin başarısız olması ve yatırımların tamamının kaybedilmesinin mümkün olduğu risklerine yer verilmiştir. Kripto varlıklara yönelik sanal para nitelendirilmesine yer verilmemiş olup bu varlıklar kripto para olarak nitelendirilmiştir. Kripto para ihraçlarının halka arz ve kitle fonlaması faaliyetlerine benzediği, bu konuda ikincil düzenleme çalışmalarının devam ettiği, durum bazında kripto paraların Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleyici sınırlarına girebileceği⁶⁴ - dolaylı da olsa sermaye piyasası aracı olabileceği – Kurul Kararı'nda ayrıca belirtilmektedir.⁶⁵

Kripto varlıkların kullanılmaya başlandığı 2009 yılı sonrasında bu varlıklar ilk defa Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) ikincil düzenlemesinde – Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmasına Dair Yönetmelik – kripto varlık olarak adlandırılmıştır. İlgili Yönetmelik'te “*dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlık*”

⁶⁴ İlgili Kurul Kararı'nda yüksek kazanç sağlanacağını vaat edilmesine, kripto paraların hukuki niteliğine yönelik yanıltıcı bilgi verilmesine ve kripto varlık karşılığı toplanan fonun ilgili şirket ortaklarının kişisel ihtiyaçları için kullanılmasına ilişkin suç duyurusuna da yer verilmiştir. Kurul bu eylemlerin Türk Ceza Kanunu'nun 157 ve 158. maddeleri kapsamında sırasıyla dolandırıcılık ve nitelikli dolandırıcılık suçlarına karşılık geldiği değerlendirmesiyle suç ihbarında bulunmuştur. Bkz: Türk Ceza Kanunu, “26.09.2004 Tarihli ve 5237 sayılı” (2004).

⁶⁵ Sermaye Piyasası Kurulu, “Sermaye Piyasası Kurulu Bülteni”, 2018, <https://spk.gov.tr/data/61e0b4db1b41c613a0d633dc/2018-42.pdf>, Erişim Tarihi: 6.04.2025.

olarak tanımlanmıştır. Kripto varlıkların ödemelerde doğrudan veya dolaylı olarak kullanılması, doğrudan veya dolaylı olarak kripto varlıkların kullanılacağı iş modellerinin geliştirilmesi ve ödeme ve elektronik para kuruluşlarının kripto varlık hizmeti sunan platformlara fon aktarımı gerçekleştirmesi⁶⁶ mezkur düzenleme ile yasaklanmıştır.⁶⁷ TCMB düzenlemesini takiben 01.05.2021 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 3941 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesinin 1. fıkrasına kripto varlık hizmet sağlayıcılar (ü) bendi olarak eklenmiştir. TCMB düzenlemesinden farklı olarak kripto varlık hizmeti sunan platform yerine kripto varlık hizmet sağlayıcı kullanılmıştır.⁶⁹ TCMB ikincil düzenlemesine benzer şekilde 2021 Mayıs ayında MASAK tarafından yayımlanan “Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıları İçin Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Yükümlülüklerle İlişkin Temel Esaslar” adlı rehberde de kripto varlık ve kripto varlık hizmet sağlayıcı kavramına yer verilmiştir.⁷⁰

⁶⁶ TCMB’nin ikincil düzenlemesi, kripto varlıkların ödemelerde kullanılmaması, bu varlıkların kullanıldığı iş modellerinin geliştirilmemesi, elektronik para kuruluşlarının kripto varlık platformlarına fon aktarmaması gibi genel olarak kripto varlıklarla ne yapılamayacağı üzerinedir. İlgili düzenlemede kripto varlığın tanımı da benzer şekilde bu varlıkların ne olduğu değil ne olmadığı üzerinedir.

⁶⁷ TCMB’nin ikincil düzenlemesindeki kısıtlamaların temel hak ve özgürlüklere yönelik olduğundan bu kısıtlamaların Kanun ile ve “...Anayasa’nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyet’in gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı...” olmamak şartıyla getirilebileceği Anayasal bir zorunluluktur. Bu çerçevede değinilen Yönetmelik, Anayasal açıdan eleştirilmiştir. Bkz: Asuman Yılmaz, Türk Sermaye Piyasası Hukuku Açısından Kripto Para Birimi Bitcoin, 2. Baskı (Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, 2023), s. 36-38.

⁶⁸ TCMB, “Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik” (2021).

⁶⁹ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” (2021).

⁷⁰ Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Yükümlülüklerle İlişkin Temel Esaslar”, 2021, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/05/Kripto-Varlik-Hizmet-Saglayicilar-Rehberi.pdf>, Erişim Tarihi: 26.02.2025.

Kripto varlıklar 7518 sayılı “Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile ilk kez yasal bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. İlgili Kanun’a göre kripto varlık “*dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak elektronik olarak oluşturulup saklanabilen, dijital ağlar üzerinden dağıtımını yapılan ve değer veya hak ifade edebilen gayri maddi varlıkları*” ifade etmektedir. Sermaye Piyasası Kanunu’nda düzenlenmekle birlikte kripto varlıklar sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmemiştir. Mezkûr Kanun ile kripto varlık hizmet sağlayıcılara Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği’ne üye olma şartı getirilmiş, bu sağlayıcıların kuruluşlarına, faaliyete başlamalarına, organizasyonuna, ortaklarına, yöneticilerine, personeline, faaliyetlerine vb. ilişkin usul ve esasların Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır. 13.03.2025 tarihinde Resmî Gazete’de kripto varlık hizmet sağlayıcıların kuruluşu, faaliyeti, çalışmaları, sermaye yeterliliği esaslarını düzenleyen iki tebliğ yayımlanmıştır. Bu tebliğler özetle; kripto varlık hizmet sağlayıcıların kurumsal yapılarının tesisinden (kuruluş, ortaklık ve yönetim yapısı) başlayarak faaliyetlerine, iç kontrol, risk yönetimi ve denetim gibi organizasyonel sistemlerine, sermaye yeterliliklerinden kripto varlıkların listelenmesi, saklanması, transferi ve alım-satımına yönelik operasyonel süreçlerine kadar geniş bir yelpazede uyacakları usul ve esasları düzenlemektedir.⁷¹

IV. KRİPTO VARLIKLARIN GAYRİ MADDİ HAK OLARAK VERGİLENDİRİLEBİLİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

TCMB ikincil düzenlemesinde ve Sermaye Piyasası Kanunu’ndaki gayri maddi varlık kavramı patent, ticari marka, tasarım, isim gibi endüstriyel varlıkların kullanım hakkını ifade etmektedir. İktisadi bir kıymete sahip gayri maddi varlıklar⁷² mal ve hizmet üretiminde (ticari

⁷¹ Sermaye Piyasası Kurulu, Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıların Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliği; Sermaye Piyasası Kurulu, “Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıların Çalışma Usul ve Esasları ile Sermaye Yeterliliği Hakkında Tebliği” (2025), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/03/20250313-6.htm>.

⁷² Doğası gereği fiziksel olmayan bu varlıklar teknolojiye dayalı bir olgu olarak görülmektedir. Dijital ekonominin tamamen fiziksel varlıklarla yönetildiği iş modellerinde dahi bu varlıklara bağımlılık söz konusudur. Gayri maddi varlıkları fiziksel ürünlerle bütünleştiren iş modelleri olduğu gibi ekonomileri ve endüstrileri şekillendiren Microsoft gibi büyük teknoloji şirketleri gayri maddi varlıklara dayalı dijital ürün ve hizmet geliştirmektedir.

bilgi birikimi) veya işletme faaliyetlerinde (yazılım) kullanılabilmekte, işletmelerin değerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir.⁷³ Vergi cennetleri, transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı, dijital ekonominin vergilendirilmesi, uluslararası vergilendirme gibi alanlarda da yoğun bir şekilde incelenen gayri maddi varlık kavramı,⁷⁴ Türkiye’de kripto varlıkların hukuki statüsünün belirlenmesi sürecinde de önemli bir rol üstlenmiştir. Nitekim TCMB ve MASAK ikincil düzenlemeleri ve Sermaye Piyasası Kanunu’nda kripto varlıklar, söz konusu kavram çerçevesinde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmanın Türk vergi mevzuatı açısından da benimsenmesi durumunda kripto varlıklar gayri maddi hak olarak nitelendirilecektir.⁷⁵

Gelir Vergisi Kanunu 70/1-5 bendinde “*Arama, işletme ve imtiyaz hakları ve ruhsatları, ihtira beratı, alameti farika, marka, ticaret unvanı, her türlü teknik resim, desen, model, plan ile sinema ve televizyon filmleri, ses ve görüntü bantları, sanayi ve ticaret ve bilim alanlarında elde edilmiş bir tecrübeyle ait bilgilerle gizli bir formül veya bir imalat usulü üzerindeki kullanma hakkı veya kullanma imtiyazı gibi haklar*” şeklinde gayri maddi haklar sayılmıştır. İlgili düzenlemede tadadi sayma yöntemine başvurulmasına rağmen vergi idarelerine bir varlığın gayri maddi hak olarak nitelendi-

⁷³ N. Semih Öz, Uluslararası Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri (Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2005), s. 146.

⁷⁴ Tuncel Atabey, Gelir Vergisi Rehberi, 7. Baskı (İstanbul: Gelirler Kontrolörleri Derneği, 2011), s. 66; Öz, Uluslararası Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri; Adnan Gerçek, Cansu Cepoğlu, ve Ökkeş Kısa, “Küresel Asgari Kurumlar Vergisinin Dünü, Bugünü ve Yarını”, *Malî Hukuk Dergisi* 19, sayı 226 (2023): s. 2072.

⁷⁵ Türk vergi hukukunda kripto varlıkların hukuki niteliğine ilişkin mevzuatta belirsizlik bulunmakta olup, Sermaye Piyasası Kanunu’nda ve ikincil düzenlemelerde kripto varlıklar gayri maddi varlık olarak tanımlanmıştır. Doktrinde, kripto varlıkların kendine özgü yapısı, vergilendirmede ülke uygulamaları ve teknolojik nitelikleri dikkate alındığında, mevcut vergi kanunlarımızdaki gayri maddi hak tanımının bu varlıkları tam anlamıyla kavramaktan uzak olduğu ve bu şekilde bir sınıflandırmanın vergilendirme açısından ciddi sorunlara yol açacağı ifade edilmektedir. Tayfun İçten, “Kazanç Vergileri Yönünden Kripto Varlıklar”, *Vergi Dünyası*, sayı:527 (2025): s. 67; Vergi Konseyi, s. 147; Ali Çelikkaya, “Kripto Varlıkların Gelir Vergisi ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumunun Değerlendirilmesi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, sayı: 33/1(2025): s. 263; Mehmet Akif Güldal, “BITCOIN’in Vergilendirilmesi ve Avrupa Birliği Yaklaşımı”, *Vergi Sorunları Dergisi*, sayı:351(2017): s. 42; Aybüke Keskin, “Sermaye Piyasası Bağlamında Kripto Varlıklara İlişkin Hukuki ve Düzenleyici Yaklaşımlar”, *Balıkesir Üniversitesi Hukuk Dergisi*, Sayı:2/1(2025): s. 88-89.

rilmesi için referans alabileceği bir tanıma veya ölçüte yer verilmediği görülmektedir.

Gayri maddi hakların tarihsel gelişimi ve işlevleri analiz edildiğinde bu haklar sayesinde fikir, yaratıcılık ve inovasyon devlet otoritesiyle korunmakta ve hakların yaratıcıları ürünlerini belirli bir süre kullanma ayrıcalığına sahip olmaktadır. Gayri maddi hakların korunmasına yönelik kurumsal nitelikteki arayışların tarihsel kökenlerini Orta Çağ'a kadar götürmek mümkündür. Bu hakların kanunlaşması, yerleşmesi ve gelişmesi İngiltere'nin öncülüğünde gerçekleşmiş, 19. yüzyılda bu hakların iktisadi ve toplumsal hayata etkisi ulusal sınırları zorlamaya başlamıştır.⁷⁶ Giderek karmaşılaşan bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygın bir şekilde benimsenmesi, ekonomik sistemin teknolojik yenilikler etrafında yeniden şekillenmesi, bu teknolojik yenilikleri kullanan çok uluslu şirketlerin önemli aktörler olarak ortaya çıkması gayri maddi hakların ekonomide hiç olmadığı kadar büyük bir paya sahip olmasını sağlamıştır. Gayri maddi hakların egemen olduğu yeni dijital dünyada varlıkların yanında yönetim biçimlerinin de saf bir dijital yapıya dönüşmesi de söz konusudur.⁷⁷

OECD ve Avrupa Birliği gayri maddi varlıkların vergilendirme yöntemlerinin ve amortisman tabi tutulmasının ulus devletlerde benzer olmasını istediğinden bir varlığın gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi gerek ulusal gerekse de uluslararası vergilendirme açısından büyük önem taşımaktadır.⁷⁸ Uluslararası vergilendirmede gayri maddi hak bedelleri çoğunlukla faiz, temettü, değer artış kazancı gibi gelir türleriyle birlikte düzenlenmektedir. Bu çerçevede, bu başlık altında kripto varlıkların gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi halinde, bu kabulün mevcut vergi kanunları açısından uygulanabilirliği ile bu varlıkların kendine özgü yapısından kaynaklanacak hukuki sorunlar etrafıca irdelenecektir.

⁷⁶ Alkan Soyak, "Fikri ve Sınâî Mülkiyet Hakları: Tanımı, Tarihsel Gelişimi ve GOÜ'ler Açısından Önemi", *Legal Fikri ve Sınâî Haklar Dergisi*, (2005): s. 14.

⁷⁷ Aqib Aslam ve Alpa Shah, "Tec(h)tonic Shifts: Taxing the 'Digital Economy'", *IMF Working Papers* 20, sayı 76 (2020), s. 6, <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2020/English/wpia2020076-print-pdf.ashx>, Erişim Tarihi: 23.03.2025; UNCTAD, "Digital Economy Report 2021", 2021, s. 184, https://unctad.org/system/files/official-document/der2021_en.pdf, Erişim Tarihi: 23.03.2025.

⁷⁸ Harun Yalçın Mengüloğlu, "Gayrimaddi Harklarda Amortisman Yöntemi", *Vergi Sorunları Dergisi*, sayı 335 (2016): s. 33.

A. Kripto Varlıkların Gayri Maddi Hak ve Getirisinin Gayrimenkul Sermaye İradı Olarak Nitelendirilmesi Yerinde Olacak Mıdır?

Gayri maddi haklar temel olarak onu yaratanlara hukuki güvence ve ekonomik kazanç sağlama amacını taşımaktadır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de iktisadi bir değere sahip olan gayri maddi hakların onu meydana getirenle illiyet bağının bulunması gerekmektedir. Gayri maddi hakkın herkesin kullanımına açık olması bu hakkı kamu malına dönüştürecektir. Her ne kadar kripto varlıklar yaratılırken geliştiriciler bu varlıkların belirli bir yüzdesini kendi cüzdanlarına transfer etse de kripto varlıkların ve mutabakat mekanizmalarının çoğunlukla hukuki güvencesi bulunmamaktadır. Kripto varlıklardan piyasa değeri en yüksek olan Bitcoin'in yaratıcısına hukuki güvence sağlaması bir yana Bitcoin'in yaratıcısının kim olduğu dahi bilinmemektedir. Ayrıca Bitcoin blokzincir teknolojisine dayalı olarak açık kaynak (*open source*) kodlu olarak yaratılmıştır. Blokzincir teknolojisinin açık kaynak kodlu olması ilgili kodlara herkesin erişebileceği anlamına gelmektedir.⁷⁹ Açık kaynak kod sayesinde devletler, şirketler, kamu kurumları hatta ortak paydası olan topluluklar Bitcoin kodlarını kullanarak kendi Bitcoin'lerini oluşturabileceklerdir. Bu çerçevede kripto varlıklarla gayri maddi hakların teorik temelleri doğrudan örtüşmemektedir.

Gayri maddi haklar Gelir Vergisi Kanunu 70. maddesinde sayılan arazi, bina, maden suları, menba suları, madenler, taş ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri gibi gayrimenkullerle birlikte yer almaktadır. Bilici⁸⁰ mezkûr Kanun'da gayri maddi hakların gayrimenkul olarak nitelendirilmesini eleştirmekte, bu varlıkların gayri maddi mal veya gayri maddi hak olarak isimlendirilmesinin yerinde olacağını vurgulamaktadır. İlgili Kanun'da gayri maddi hakların gayrimenkul olarak değerlendirilmesi, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarında farklı bir Türk Modeli'nin oluşmasına neden olmuştur. Çifte Vergilendirmeyi Önleme Model Anlaşması'nda 11. madde faizi, 12. madde gayri maddi hak bedellerini, 13. madde ise değer artış kazançlarını düzenlemektedir. Türk vergi mevzuatında gayri maddi hak bedelleri, gayrimenkul sermaye iradı olarak değerlendirildiğinden Model Anlaşma'da, Türk

⁷⁹ Radcliffe, "Blockchain and Open Source".

⁸⁰ Nurettin Bilici, Türk Vergi Sistemi, 43. Baskı (Ankara: Savaş Yayınevi, 2019), s. 55.

Modeli'ne göre gayrimenkul gelirlerinin vergilendirilmesini içeren 6. madde ile gayri maddi hakların vergilendirilmesini içeren 12. maddenin birlikte incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.⁸¹ İktisadi işletmelere dahil gayri maddi haklar, gayrimenkul, tesisat, gemi ve diğer taşıtlar maliyet esasıyla değerlemeye tabi tutulmaktadır. Maliyet bedeline dahil edilebilecek giderlerin çoğunlukla gayrimenkullerle ilişkili olması hasebiyle gayri maddi hakların maliyet esası ile değerlemesinin yerinde olduğunu söylemek zordur.

B. Gayri Maddi Haklara Benzer Şekilde Kripto Varlıkların Vergilendirilmesinde Katma Değer Vergisi Uygulaması Mümkün Olacak Mıdır?

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun sırasıyla 1/1 fıkrası ve 1/3-f bendi "*Ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslimler*" ve "*Gelir Vergisi Kanunu'nun 70 inci maddesinde belirtilen mal ve hakların kiralanması işlemleri*" hükümleri gereği gayri maddi hakların devir, satış ve kiralanması KDV'nin konusuna girmektedir.⁸² Uygulanacak KDV oranı ise genel oran olan %20'dir. Mezkûr Kanun'un 8/1-h bendi kapsamında gayri maddi hakları kiraya veren mükellef olup kiraya verenin KDV mükellefiyetini gerektirecek faaliyetinin bulunmaması ve kiralayanın gerçek usulde KDV mükellefiyeti olması durumunda KDV tevkifatı uygulanması söz konusu olacaktır. İhtira beratlarının mucitleri veya kanuni mirasçıları, telif haklarının müellifleri veya kanuni mirasçıları tarafından kiraya verilmesi durumunda – serbest meslek faaliyeti olarak değerlendirildiğinde – kiralayan Gelir Vergisi Kanunu 94. maddesinde sayılmışsa KDV bunlar tarafından sorumlu sıfatıyla beyan edilip ödenecektir. Katma Değer Vergisi Kanunu 8/1 fıkrasının (a) ve (b) bentlerindeki "*Mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde bu işleri yapanlar*" ve "*İthalatta mal ve hizmet ithal edenler*" düzenlemeler uyarınca belirlenen mükellefiyete göre hizmetten faydalanan yurt içindeki muhatap tarafından sorumlu sıfatıyla KDV'nin beyan edilerek ödenmesi gerekmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu mükerrer 80/1 fıkrasının (2) ve (3) bentlerindeki "*70 inci maddenin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı hak-*

⁸¹ Selâhattin Tuncer, Çifte Vergileme ve Milletlerarası Vergi Anlaşmaları (Yayın No:112-66) (Ankara: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, 1974), s. 179.

⁸² Katma Değer Vergisi Kanunu, "25.10.1984 Tarihli ve 3065 Sayılı" (1984).

ların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançlar” ve “Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanunî mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançlar”⁸³ düzenlemeler kapsamında gayri maddi hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde değerlendirilemeyeceğinden⁸⁴ KDV’den istisnadır.⁸⁵ Katma Değer Vergisi Kanunu’na göre yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere ilgili belge kapsamındaki gayri maddi hak satış ve kiralama ile Kurumlar Vergisi Kanunu’na göre araştırma ve geliştirme, yenilik ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan patentli veya faydalı model belgeli buluşa ilişkin gayri maddi hakların kiralama, devri veya satışı⁸⁶ KDV’den istisnadır. Son olarak gayri maddi hakların satışı yurtdışındaki bir müşteriye⁸⁷ gerçekleştiriliyorsa ve bu satış Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 11. ve 12. maddelerinde düzenlenen ihracat istisnasını karşılıyorsa ilgili satış KDV istisnası kapsamındadır.

Genellikle herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından ihraç edilmeyen kripto varlıkların fiyatı arz ve talep yasasına göre küresel olarak belirlenmektedir. Küresel değere sahip bir varlığa KDV uygulanması ilgili varlığın fiyatının uygulanan KDV kadar artmasına neden olacaktır. Gayri maddi hakların devir, satış ve kiralama KDV’nin konusuna girmesi kural olup istisnalar son derece sınırlı ve bu istisnaların gerçekleşmesi sıkı şartlara bağlanmıştır. Bu çerçevede kripto varlıkların gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi durumun-

⁸³ Gelir Vergisi Kanunu, “31.12.1960 Tarihli ve 193 Sayılı” (1960).

⁸⁴ Akif Erginay, Vergi Hukuku: İlkeler – Vergi Tekniği Türk Vergi Sistemi, 15. Baskı (Ankara: Savaş Yayınları, 1995), s. 210.

⁸⁵ Gülçin Karasu Öztemel, Gayrimaddi Hakların Vergilendirilmesi, (İstanbul: Legal yayıncılık, 2014), s. 170,171.

⁸⁶ Kurumlar Vergisi Kanunu, “13.06.2006 Tarihli ve 5520 sayılı” (2006); Aydın Vergi Dairesi Başkanlığı, “30.07.2024 Tarihli ve E-79690095-120[2-2023-120-108]- 88495 Sayılı Özelge”, 2024, <https://gib.gov.tr/yurt-disindan-doviz-olarak-elde-edilen-hizmet-bedelinin-serbest-meslek-kazanci-mahiyetinde-olmasi-hk>.

⁸⁷ Yurt dışındaki müşteri tabiri Katma Değer Vergisi Kanunu 12/2 fıkrasına göre ikametgahı, işyeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında olan alıcılar ile yurt içinde bulunan bir firmanın yurt dışında kendi adına müstakilen faaliyet gösteren şubelerini ifade eder. Bir hizmetin yurt dışındaki müşterilere yapılan hizmet sayılabilmesi için hem hizmetin yurt dışındaki bir müşteri için yapılmış olması hem de hizmetten yurt dışında faydalanılması gerekmektedir.

da vergi mevzuatında münhasır madde düzenlemeleri gerekecektir. Kripto varlıkların vergilendirilmesinde dolaylı vergilerin uygulanmaması yönünde neredeyse küresel zımni bir konsensüs⁸⁸ olduğu dikkate alındığında gerçek kişilerin dolaylı vergi yükünün bulunmadığı yurt dışındaki kripto varlık hizmet sağlayıcılardan işlem yapmaya yönelmesi mümkün olacaktır. Hatta merkeziyetsiz finans üzerinden kripto varlık işlemlerini dolaylı bir vergiye tabi olmaksızın anonim olarak gerçekleştirebilecektir.

C. Kripto Varlıklar için Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Kesintisi Müessesinin Uygulanması Yerinde Midir?

Kripto varlıklar Gelir Vergisi Kanunu 70. maddesi kapsamında gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi durumunda bu varlıkların kiraya verilmesinden doğan iratlar gayrimenkul sermaye iradı olacaktır. Mezkûr Kanun 73/1 fıkrası uyarınca kira bedeli bu hakların maliyet bedelinin %10'unun altında belirlenemeyecektir. Gayri maddi hakların elden çıkarılması sonucunda varlığın değerindeki müspet fark değer artış kazancı, bu haklar ticari bir işletmeye dahil ise veya alım satımı bir organizasyon çerçevesinde yapılıyorsa ticari kazanç kapsamında vergilendirilecektir. Değer artış kazancı kapsamında değerlendirilmesi durumunda 2025 yılı için istisna tutarı 120.000 TL'dir.⁸⁹ Gayri maddi hakların kiralanması ve telif ve patent haklarının satışı karşılığında ya-

⁸⁸ İsveç vatandaşı olan David Hedqvist Bitcoin'in itibari para karşılığında alım satım faaliyetlerinin dolaylı vergilere tabi olup olmayacağı konusunda İsveç Vergi Mahkemesine başvurmuş, dolaylı verginin uygulanmaması yönündeki karar sonrasında İsveç Vergi İdaresi, ilgili işlemin KDV kapsamında olduğu iddiasıyla Danıştay'a (Supreme Administrative Court) başvurmuştur. Danıştay herhangi bir hüküm kurmaksızın yargılamayı AB Adalet Divanına sevk etmiş ve AB Adalet Divanı (Skatteverket v David Hedqvist davasında) 2015 yılında Bitcoin'in itibari para karşılığında alınıp satılması faaliyetinin KDV'nin konusuna girmeyeceğine hükmetmiştir. Bkz: Avrupa Birliği Adalet Divanı, "Skatteverket v David Hedqvist", <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=170305&doclang=en>. Uluslararası verileştirme alanında bağımsız bir kurum olan IBFD (International Bureau of Fiscal Documentation) kripto varlık işlemlerinin vergilendirilmesinin küresel temellerine yönelik yayımladığı kitapta da dolaylı vergilendirmeye yönelik çok sınırlı uygulamaların bulunduğu yer vermektedir. Bkz: Shaun Parsons, Taxing Crypto-Asset Transactions Foundations for a Globally Coordinated Approach (Amsterdam: IBFD, 2023), s. 9.

⁸⁹ Gelir İdaresi Başkanlığı, "Diğer Kazanç ve İratların Vergilendirilmesi Rehberi: Değer Artış Kazançları - Arızı Kazançlar", 2025, s. 19.

pılan ödemelerden 94/1-4 bendi ve 94/1-5(a) alt bendi uyarınca, ilgili madde çerçevesinde tevkifat yapmaya mecbur mükellefler tarafından istihkak sahiplerine yapılan ödemelerden gelir vergilerine mahsuben %20 oranında tevkifat yapılması zorunludur.

Türkiye’de kanuni merkezi veya iş merkezinden herhangi biri bulunan tam mükellef kurumlar yurt içinde ve dışında elde ettikleri kazançların tamamı üzerinden %25 oranında⁹⁰ kurumlar vergisi ödemektedir. Türkiye’de hem kanuni hem de iş merkezi bulunmayan dar mükellef kurumlar için uygulanan vergilendirme rejimi ise farklılaşmaktadır. Kurumlar Vergisi Kanunu 30/1-c bendi ve 30/2 fıkrası uyarınca gayrimenkul sermaye iratlarının ve gayri maddi hakların satış, devir ve temlik karşılığında ödenen veya tahakkuk ettirilen bedellerin 30/11 fıkrası kapsamında gayrisafi tutarları üzerinden %20⁹¹ oranında kurumlar vergisi kesintisi yapılmaktadır. Avanslar dahil nakden veya hesaben ödeyen veya tahakkuk ettiren vergi sorumluları konusunda sınırlama bulunmamakta, bir başka deyişle dar mükellefiyete tabi kurumlara vergi kesintisinin uygulanmasında herkes vergi sorumlusu olabilmektedir.

Vergi mevzuatı açısından kripto varlıkların gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi durumunda Türkiye’de gerçek ve tüzel kişilerin yurt dışından Bitcoin benzeri kripto varlık edinmek istemesi durumunda kurumlar vergisi kesintisi uygulaması gerekecektir. Tevkifat yapmaya mecbur mükellefler tarafından istihkak sahiplerine yapılan ödemelerden gelir vergisi tevkifatı yapılması da gerekmektedir. Yurtdışından kripto varlık alımlarında gelir vergisi ve kurumlar vergisi kesintisinin uygulanması ilgili ekosistemin doğası göz önüne alındığında uygulanabilirlikten uzak olacaktır. Küresel fiyat mekanizmalarına tabi olan kripto varlıkların dar mükelleflerden satın alınması durumunda KDV tevkifatının da uygulanacağı hesaba katıldığında ilgili vergilendirme rejiminin kripto varlıklar vergilendirilirken kullanılmasının ekonomik ve pratik açıdan tutarsızlıklar yaratacağı söylenebilir.

⁹⁰ Kurumlar Vergisi Kanunu 32. maddesine göre farklı kurum ve sektörler için kurumlar vergisi ve geçici vergi oranları değişebilmektedir.

⁹¹ Bu oran Kanun’da %15 olarak düzenlenmekle birlikte 03.02.2009 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile %20 olarak değiştirilmiştir. Bkz: 2009/14593 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, “Resmi Gazete No: 27130” (2009).

D. Belirsiz Faydalı Ömre Sahip Kripto Varlıkların, Gayri Maddi Haklara Benzer Şekilde Amortisman Tabi Tutulması Mümkün Müdür?

Vergi Usul Kanunu 313. maddesi uyarınca amortisman *“İşletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkullerle 269 uncu madde gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin birinci kısımdaki esaslara göre tespit edilen değerinin, bu Kanun hükümlerine göre yok edilmesi amortisman mevzuunu teşkil eder.”* şeklinde düzenlenmiştir. İlgili hüküm uyarınca iktisadi bir kıymetin amortisman yoluyla itfa edilebilmesi için işletmenin aktifine girmiş olması, işletmede bir yıldan uzun süre kullanılması, Kanun’da amortismanın konusunda sayılan varlıklar arasında bulunması, aşınmaya, yıpranmaya veya zaman geçtikçe kıymetten düşmeye maruz kalması⁹² ve değerinin belirli bir tutarı aşması gerekmektedir.⁹³ Mezkûr Kanun’un 269. maddesi gereği gayri maddi hakların değerlemesi gayrimenkuller için geçerli olan esaslara göre yapılmakta olup 313. madde uyarınca bu hakların amortisman yoluyla itfa edilmesi gerekmektedir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı Vergi Usul Kanunu’nun 315. maddesinde verilen yetki çerçevesinde amortismanlara tabi kıymetleri, bu kıymetlerin faydalı ömür ve amortisman oranlarını 333 seri no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile ilan etmiştir.⁹⁴ İlgili Tebliğ’in güncel amortisman listesinin ilk altı bölümünde genel bir tasnif yapılmış ve listenin geri kalanında ise sektörler itibarı ile kullanılan amortisman tabi iktisadi kıymetlerin faydalı ömürleri ve amortisman oranlarına yer verilmiştir. Mükellefler sektörel bazda tespit edilen amortisman oranlarını öncelikli olarak dikkate alacak bu ayırmada yer almayan amortisman tabi iktisadi kıymetler için genel sınıflamada yer verilen oranları kullanacaktır.⁹⁵ İlgili Tebliğ ekinin bilgi sistemlerini içeren dördüncü bölümünde yer alan bilgisayar yazılımları için faydalı ömür üç yıl, itfa oranı ise %33,33 olarak belirlenmiştir. Elli beşinci ana satırında ise *“İm-*

⁹² Özhan Uluatam, Örnekler, Belgeler ve Mahkeme Kararlarıyla Vergi Hukuku Genel Esasları ve Vergiler, Gözden Geç (Ankara: Seçkin Yayınevi, 1995), s. 178.

⁹³ Elif Cenkeri, “Sanat Eserlerinde Amortisman Mevzuuna Farklı Bir Yaklaşım”, *Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı:286 (2012): s. 172.

⁹⁴ Mengüloğlu, “Gayrimaddi Harklarda Amortisman Yöntemi”, s. 35.

⁹⁵ Gelir İdaresi Başkanlığı, “333 Seri Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği”, 2004.

tiyaz hakları (Franchising), patent, formül, dizayn, örnek kalıp, teknik bilgi (Know-how), format, telif hakkı ve benzeri kalemler, lisans, kullanım hakkı ve izni veya devlet kurum ve kuruluşları tarafından verilen diğer haklar (işletme hakkı gibi) ve bunların benzerleri” gayri maddi iktisadi kıymet olarak nitelendirilmiştir. İlgili gayri maddi haklar için faydalı ömür 15 yıl, itfa oranı ise 6,66 olarak belirlenmiştir.

Gayri maddi hakların faydalı ömürleri ve itfa oranlarının belirlenmesinde, “ve bunların benzerleri” ifadesine yer verilerek örneklen-
dirici sayma (*illustrative enumeration*) yöntemine başvurulduğundan kripto varlıkların Türk vergi sistemi açısından gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi durumunda bu varlık amortismanına tabi iktisadi kıymet olacaktır. Kripto varlıklar çoğunlukla ödeme aracı olarak kullanılmakta veya mevduat faizi, kâr payı benzeri getiri ve değer artışı kazancı elde etme amacıyla tutulmaktadır. Gayri maddi haklardan farklı dinamiklere sahip olan kripto varlıkların faydalı ömür kriterini karşılamaması nedeniyle bu varlıkların amortismanına tabi iktisadi kıymet olarak değerlendirilmesinin vergi tekniği açısından sorun teşkil edeceğini söylemek mümkündür. Yukarıda açıklandığı üzere amortisman kurumu iktisadi kıymetlerin normal şartlar altında aşınma, eskime veya yıpranma suretiyle değer kaybetmesi şartını öngörmektedir. Temelde değer artışından faydalanmak amacıyla tutulan kripto varlığın gayri maddi hak olarak değerlendirilip belirli bir faydalı ömür tespitine elverişli bulunmayan bu varlıklara amortisman uygulanması hem teorik hem de hukuki açıdan tutarlılıktan uzak görünmektedir. Vergi Konseyi’nin 2022 yılındaki raporunda da,⁹⁶ kripto varlıkların elde tutma amacına bakıldığında bu varlıkların amortismanına tabi tutulmasının uygun olmadığı değerlendirilmesine yer verilmektedir. Nitekim gayri maddi hakların vergilendirilmesi özelinde de amortisman müessesesi, vergi hukukunun ihtilaflı konularından birini teşkil etmektedir.⁹⁷

⁹⁶ Çağatay Yüce, “Kripto Varlık İşlemlerinin Vergi Karşısındaki Durumları”, içinde Kripto Varlıkların Vergilendirilmesi Çalışma Grubu Raporu (Vergi Konseyi, 2022), s. 165.

⁹⁷ Musa Yıldırım, Gayrimaddi Haklar ve Vergilendirilmesi, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011), s. 106.

E. Gayri Maddi Hakların İdarece Değerlemeye Tabi Tutulmasının Kripto Varlıklar Açısından Uygulama Alanı Bulması Yerinde Midir?

Türk vergi hukukunda beyan esaslı vergilendirme rejimi uyarınca, mükellefler ilgili vergi türüne göre kanunen tutulması zorunlu belgeler ve kayıtlar çerçevesinde vergi idaresine beyanda bulunarak vergi yükümlülüğünü yerine getirmektedir.⁹⁸ Servet üzerinden dolaysız olarak alınan emlak ve motorlu taşıtlar vergisinden farklı olarak servetin transferinden alınan vergiler⁹⁹ Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nda düzenlenmektedir. İlgili Kanun'un 7. maddesi uyarınca veraset tarihiyle veya sair suretle ivazsız bir tarzda mal iktisap edenler, iktisap ettikleri malları bir beyanname ile bildirmeye mecburdur. Kanun'un 10. maddesi uyarınca ise mükellefler veraset ve intikal vergisinin matrahını hesaplarken Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nda belirtilen değerlendirme ölçütlerinden yararlanacaktır.¹⁰⁰ Bu Kanun'da değerlendirme ölçütlerine yer verilmemesi durumunda ise iktisap ettikleri malları Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre değerlemeye tabi tutacaktır.

Veraset ve intikal vergisinde mükellefin beyan ettiği değerlerin vergiye esas alınmasının yanı sıra idarece belirlenen değerlere göre de işlem yapılması yoluna gidilmektedir.¹⁰¹ İlk tarhiyatın ardından vergi idaresi tarafından verasete ve intikale konu malların değerinin doğru bir şekilde yapılıp yapılmadığı tespit edilmektedir. Gayri maddi haklar açısından ise bu hakların ilk tarhiyatta mükellef tarafından değerlendirilmeyeceğine dair doğrudan hüküm bulunmaktadır. Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu 10/3 fıkrası "*Tapu sicilinde bedeli gösterilmeyen haklarla, bunlar dışındaki bilumum haklar (Sınai ve edebi mülkiyet haklarıyla imtiyazlar dahil) mükellef tarafından değerlendirilmez ve ilk tarhiyatta nazara alınmaz*" ve 20/1-b bendi "*... verilen beyanname gösterilmeyen mallar ile beyanname verilmeyen hallerde intikal eden malların idarece tespit olunduğu tarihte...*" hükümleri gereği mükellef tarafından değeren-

⁹⁸ Erhan Günay, Vergi Hukukunda Sahte Belge Düzenleme ve Kullanma Suçları, 2. Baskı (Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, 2023), s. 81.

⁹⁹ Thomas Piketty, Kapital ve İdeoloji, çev. Hande Koçak (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2023), s. 486.

¹⁰⁰ Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, "08.06.1959 Tarihli ve 7338 sayılı" (1959).

¹⁰¹ Abdurrahman Akdoğan, Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, 14. Baskı (Ankara: Gazi Kitabevi, 2019), s. 527.

meyecek gayri maddi haklar için mükellefiyet, idarece değerin tespit edildiği tarihte başlayacaktır.

Fiyatı çoğunlukla küresel ölçekte arz ve talebe bağlı ve anlık olarak belirlenen kripto varlıkların vergi mevzuatı açısından gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi durumunda değerinin veraset ve intikal vergisi özelinde idarece tespiti bu varlıkların doğasıyla tutarlı olmadığı söylenebilir. İdarece değerlendirme, vergi idaresi açısından ilave işlem yükü mükellefler açısından ek uyum maliyeti doğuracaktır. Kripto varlıkların değer değişimindeki oynaklığın yüksek olması verginin belirliliğini ve öngörülebilirliğini de ortadan kaldıracaktır. Mirasa konu kripto varlıkların merkezi kripto varlık hizmet sağlayıcılarda olmaması ve murisin mirasçıya özel anahtarını bırakmaması durumunda erişimi mümkün olmayan bir gayri maddi hakkın miras olarak bırakılması söz konusu olacaktır. Edirne Vergi Dairesi Başkanlığının 23.09.2020 tarihli özelgesi çerçevesinde hizmet sağlayıcının, varisten beyannameye nazara alamayacağı kripto varlıklar için vergi borcunun olmadığını gösteren tasdikname talep etmesi de gayri maddi hakların vergilendirilmesiyle tutarlı olmayacaktır.¹⁰² Bu çerçevede kripto varlıkların gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi halinde, söz konusu varlıkların değerlendirme yöntemlerinin ve matrah tespit esaslarının, mevcut vergi sisteminin temel ilkeleriyle ve dinamik piyasa koşullarıyla uyumlu bir şekilde yeniden tasarlanma zorunluluğu ortaya çıkacaktır.

SONUÇ

Geleneksel finansal ürün ve hizmetlerin merkezizetsiz yapılar aracılığıyla hukuki sorumluluk taşıyan aracı kurumlar olmaksızın sunulması gerek kripto varlıklarla yaratılan ekosistemi gerekse de bu ekosistemi kullananların çıkarlarını hukuken korunmaya muhtaç hale getirmiştir. Sermaye Piyasası Kanunu'nda ve Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik'te ilgili hükümlerde yapılan değişikliklerin yanı sıra TCMB ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan ikincil düzenlemelerle kripto varlıklara ilişkin hukuki çerçeve büyük ölçüde tesis

¹⁰² Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı, "Mirasçılara Bitcoin Varlığı Karşılığında Ödenecek Tutarın Veraset ve İntikal Vergisi Yönünden Değerlendirilmesi Hk. (60938891-120.01.02.09[GVK: 3-1]-33826 sayı ve 23.09.2020 tarihli özelge)", 2020.

edilmiştir. Türkiye hem kripto varlık sahiplerinin ülke nüfusuna oranını hem de ortalama her bir kullanıcının gerçekleştirdiği günlük işlem hacmi bakımından dünya genelinde önde gelen ülkeler arasındadır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunda açıkça düzenlenmeksizin vergiye tabi olamayacağından vergi tabanının daralması ve dolayısıyla kamu gelirlerinde önemli azalmaların meydana gelmesinin önlenmesi amacıyla kripto varlıkların vergi mevzuatı açısından hukuki niteliğinin tespiti de normatif bir zorunluluk halini almıştır. Mezûr düzenlemelerde gayri maddi varlık olarak nitelendirilen gelecekteki bir vergi düzenlemesi için de temel teşkil edeceği düşüncesinden hareketle, bu varlıkların vergi hukuku açısından gayri maddi hak olarak nitelendirileceği öne çıkmaktadır.

Gayri maddi hakların tarihsel gelişimi ve işlevleri irdelendiğinde bu haklar sayesinde fikir, yaratıcılık ve inovasyon devlet otoritesiyle korunmakta ve hakların yaratıcıları ürünlerini belirli bir süre kullanma ayrıcalığına sahip olmaktadır. Kripto varlıkların piyasa değeri en yüksek olan Bitcoin'in yaratıcısına hukuki güvence sağlaması bir yana Bitcoin'in yaratıcısının kim olduğu dahi bilinmemektedir. İktisadi bir değere sahip olan gayri maddi hakların onu meydana getirenle illiyet bağının olmaması ise ilgili varlığın herkesin kullanımına açık kamu malına dönüşmesine neden olmaktadır. Dahası Bitcoin blokzincir teknolojisine dayalı olarak açık kaynak kodla oluşturulduğundan ilgili kodlara herkes erişebilir ve kendi Bitcoin'ini yaratabilir. Gayri maddi hakların, Gelir Vergisi Kanunu 70. maddesinde arazi, bina, maden suları, memba suları, madenler, taş ocakları, gibi gayrimenkullerle birlikte düzenlenmesi literatürde tartışma konusudur. Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarında gayri maddi haklardan elde edilen gelirin, gayrimenkullerden kaynaklanan gelirlerden ziyade faiz, değer artış kazancı vb. nitelikteki gelirlerle aynı kategoride değerlendirilmesi, OECD Model Anlaşması'ndan farklılaşan bir Türk Modeli'nin oluşturulmasına neden olmuştur. Bu çerçevede Türk vergi mevzuatında gayrimenkullerle birlikte zikredilen gayri maddi hakların teorik temellerinin kripto varlıklarla doğrudan örtüştüğünü iddia etmek ve gayri maddi hak nitelendirmesinin uluslararası uygulamalar ve Türk vergi mevzuatı açısından yerinde olacağını ileri sürmek isabetli bir yaklaşım olmayacaktır.

Değeri arz ve talep dinamiklerine göre çoğunlukla küresel olarak belirlenen kripto varlıkların vergilendirilmesinde dolaylı vergilerin uy-

gulanmamasına yönelik neredeyse küresel zımni bir konsensüs bulunmaktadır. Gayri maddi hakların devir, satış ve kiralanmasının KDV'nin konusuna girmesi – genel oran olan %20 – kural olup istisnalar son derece sınırlıdır ve bu istisnaların gerçekleşmesi sıkı şartlara bağlanmıştır. Ayrıca dar mükellef kurumlara gayrimenkul sermaye iratları ve gayri maddi hakların satış, devir ve temlik karşılığında tahakkuk ettirilen bedelleri nakden veya hesaben ödeyen veya tahakkuk ettiren vergi sorumlularının %20 oranında kurumlar vergisi kesintisi yapma yükümlülüğü bulunmaktadır. Vergi mevzuatı açısından kripto varlıkların gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi durumunda yurt dışından Bitcoin benzeri kripto varlık edinmek istenilmesi durumunda hem kurumlar vergisi kesintisi hem de KDV tevkiyatı uygulanması gerekecektir. Küresel fiyat mekanizmalarına tabi olan kripto varlıkların dar mükelleflerden satın alınması durumunda KDV tevkiyatı ve gelir vergisi veya kurumlar vergisi kesintisinin uygulanması uygulanabilirlikten uzak olacaktır.

Vergi Usul Kanunu'nun 269. maddesi gereği gayri maddi hakların değerlemesi gayrimenkuller için geçerli olan esaslara göre yapılmakta olup 313. madde uyarınca bu hakların amortisman yoluyla itfa edilmesi gerekmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı ilgili Kanun'un verdiği yetki çerçevesinde gayri maddi hakların faydalı ömürlerini ve amortisman oranlarını belirlemiştir. Amortisman tabi gayri maddi haklar sayılırken “ve bunların benzerleri” ifadesine yer verilerek tadadi sayma yöntemine başvurulduğundan kripto varlıkların Türk vergi sistemi açısından gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi durumunda amortisman tabi iktisadi kıymet olması gerekecektir. Kripto varlıklar çoğunlukla ödeme aracı olarak kullanılmakta veya mevduat faizi, kâr payı benzeri getiri ve değer artışı kazancı elde etme amacıyla tutulmaktadır. Gayri maddi haklardan farklı dinamiklere sahip olan kripto varlıkların faydalı ömür kriterini karşılamaması nedeniyle bu varlıkların aşınma, eskime veya yıpranma suretiyle değer kaybedeceğinin öngörülmesi hem teorik hem de hukuki perspektiften ele alındığında tutarlılık arz etmemektedir.

Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu uyarınca veraset tarikiyle veya sair suretle ivazsız bir tarzda mal iktisap edenler, iktisap ettikleri malları bir beyanname ile bildirmeye mecburdur. Veraset ve intikal vergisinin matrahı hesaplanırken Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nda belirtilen değerlendirme ölçütlerinden yararlanılacaktır. Mezkûr Kanun'da değerlendirme ölçütlerine yer verilmemesi durumunda ise iktisap ettikleri malları Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre değerlemeye tabi

tutacaktır. Gayri maddi haklar açısından ise bu hakların ilk tarhiyatta mükellef tarafından değerlendirilmeyeceğine, bu varlıkların idarece değerlendirilmesine dair doğrudan hüküm bulunmaktadır. Fiyatı çoğunlukla küresel olarak belirlenen kripto varlıkların vergi mevzuatı açısından gayri maddi hak olarak nitelendirilmesi durumunda değerinin veraset ve intikal vergisi özelinde idarece tespitinin bu varlıkların doğasıyla tutarlı olacağını söylemek isabetli bir yaklaşım olmayacaktır.

Son olarak, bu çalışmada dünya genelinde borsa yatırım fonlarına konu edilebilen, özel sektör borçlanma araçları ve devlet tahvilleri şeklinde ihraç edilebilen, merkez bankaları tarafından rezerv olarak tutulabilen ve ayrıca transfer fiyatlandırması ile otomatik bilgi değişimi gibi vergisel alanlarda da gündeme gelen kripto varlıkların, gayri maddi hak niteliği taşıyıp taşımadığı hususu eleştirel bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Çalışmada benimsenen yöntembilimsel tercih doğrultusunda, derinlemesine incelenmesi gereken ve disiplinlerarası bir kapsama sahip olan kripto varlıkların nitelendirilmesine ilişkin, karşılaştırmalı bir analize yer verilmemiştir. Çalışmanın kapsamını aşmamak¹⁰³ ve vergisel değerlendirmelerin normatif gücünü zayıflatmak amacıyla seçilen yaklaşım derinlemesine ve tutarlı bir çerçevede irdelenmiştir.

¹⁰³ Türk vergi mevzuatında kripto varlıkların genel çerçevesi henüz açık ve sistematik bir şekilde belirlenmediğinden, bu çalışmada kripto varlık türlerine (NFT, Stablecoin vb.) veya faaliyetlerine (madencilik faaliyeti vb.) ilişkin özel vergisel değerlendirmelere ve karşılaştırmalı analizlere yer verilmemiştir. Söz gelimi, kripto varlık ekosisteminin temel bileşenlerinden biri olan ve değeri genellikle doların değerine sabitlenen Stablecoin'ler çoğunlukla ödeme aracı olarak kullanılmaktadır. Nitekim bu varlıkların işlem hacmi 27,6 trilyon dolar ile Visa ve Mastercard işlem hacimlerinin toplamından fazladır. Bkz: Spencer Feingold, Stablecoin Surge: Here's Why Reserve-Backed Cryptocurrencies are on the Rise, 2025, WEF, <https://www.weforum.org/stories/2025/03/stablecoins-cryptocurrency-on-rise-financial-systems/>, Erişim Tarihi: 17.05.2025. Ayrıca "Fortune 500" şirketlerinin yaklaşık yarısı daha hızlı, düşük maliyetli ve küresel ölçekte erişilebilir olması nedeniyle kripto varlıklar üzerinden pilot uygulamalar gerçekleştirmektedir. Bkz: Brian Armstrong, Is the Cryptocurrency Era about to Begin? 5 Experts on What the Future might Hold for Digital Finance, 2025, WEF, <https://www.weforum.org/stories/2025/01/cryptocurrency-regulations-era-experts-digital-finance/>, Erişim Tarihi: 17.05.2025. Türkiye özelinde ise kripto varlıkların ödemelerde doğrudan veya dolaylı olarak kullanılması ile bu varlıkların kullanılacağı iş modellerinin geliştirilmesi TCMB ikincil düzenlemesi ile yasaklandığından, kripto varlıkların kullanım amacı ve kapsamı da dikkate alınarak çalışma sınırlandırılmıştır.

Kaynakça

Kitaplar

- Akdoğan Abdurrahman, Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, Gazi Kitabevi, 14. Baskı, Ankara, 2019.
- Atabey Tuncel, Gelir Vergisi Rehberi, Gelirler Kontrolörleri Derneği, 7. Baskı, İstanbul, 2011.
- Bilici Nurettin, *Türk Vergi Sistemi*, Savaş Yayınevi, 43. Baskı, Ankara, 2019.
- Blockchain Türkiye Platformu, Blokzinciri Teknolojisi Terminolojisi Çalışması, Türkiye Bilişim Vakfı, İstanbul, 2019.
- Erginay Akif, Vergi Hukuku: İlkeler – Vergi Tekniği Türk Vergi Sistemi, Savaş Yayınları, 15. Baskı, Ankara, 1995.
- Evans Tonya M., Digital Money Demystified, Broad Book Press, Illinois, 2023.
- Günay Erhan, Vergi Hukukunda Sahte Belge Düzenleme ve Kullanma Suçları, Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, 2. Baskı, Ankara, 2023.
- Karasu Öztemel Gülçin, Gayrimaddi Hakların Vergilendirilmesi, Legal yayıncılık, İstanbul, 2014.
- Nicolini Gianni ve Intini Silvia, The Cryptocurrency Phenomenon The Origins, Evolution and Economics of Digital Currencies, Routledge International Studies in Money and Banking, New York, 2023.
- Öz N. Semih, Uluslararası Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2005.
- Parsons Shaun, Taxing Crypto-Asset Transactions Foundations for a Globally Coordinated Approach, IBFD, Amsterdam, 2023.
- Piketty Thomas, Kapital ve İdeoloji, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, çev. Hande Koçak, İstanbul, 2023.
- Radcliffe Mark, “Blockchain and Open Source”, içinde Open Source Law, Policy and Practice, ed. Amanda Brock, Oxford Academic, Oxford, 2022.
- Smith Sean Stein, Blockchain, Financial Services Intelligence and Artificial Implications and Applications for Finance and Accounting Professionals, The Nature of Learning Disabilities, Springer, New York, 2020.
- Tuncer Selâhattin, Çifte Vergileme ve Milletlerarası Vergi Anlaşmaları, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, (Yayın No:112-66), Ankara, 1974.
- Uluatam Özhan, Örnekler, Belgeler ve Mahkeme Kararlarıyla Vergi Hukuku Genel Esasları ve Vergiler, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995.
- Yıldırım Musa, Gayrimaddi Haklar ve Vergilendirilmesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011.
- Yılmaz Asuman, Türk Sermaye Piyasası Hukuku Açısından Kripto Para Birimi Bitcoin, Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, 2. Baskı, Ankara, 2023.

Makaleler

- Andrés Pablo de, Arroyo David, Correia Ricardo, Rezola Alvaro, “Challenges of the market for initial coin offerings”, *International Review of Financial Analysis*, sayı 79 (2022), s. 1-15.
- Cenkeri Elif, “Sanat Eserlerinde Amortisman Mevzuuna Farklı Bir Yaklaşım”, *Vergi Sorunları Dergisi*, sayı 286 (2012), s. 171-176.
- Christensen Louise Damkjær, “Crypto payments—a danger to consumer protection?”, *Law and Financial Markets Review* 16, sayı 3 (2022), s. 197-211.
- Çelikkaya Ali, “Kripto Varlıkların Gelir Vergisi ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumunun Değerlendirilmesi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, sayı: 33/1 (2025), s. 263-310;
- Gerçek Adnan, Cepoğlu Cansu, ve Kısa Ökkeş, “Küresel Asgari Kurumlar Vergisinin Dünü, Bugünü ve Yarını”, *Malî Hukuk Dergisi*, sayı 226 (2023), s. 2045-2087.
- Güldalı Mehmet Akif, “BITCOIN’in Vergilendirilmesi ve Avrupa Birliği Yaklaşımı”, *Vergi Sorunları Dergisi*, sayı:351 (2017), s. 34-43.
- Heo Jun Wook, Ramachandran Gowri, ve Jurdak Raja, “nPPoS: Non-interactive Practical Proof-of-Storage for Blockchain”, *Blockchain: Research and Applications*, sayı 5/4 (2024), s. 1-14.
- İçten Tayfun, “Kazanç Vergileri Yönünden Kripto Varlıklar”, *Vergi Dünyası*, sayı:527 (2025), s. 67-79;
- Keskin Aybüke, “Sermaye Piyasası Bağlamında Kripto Varlıklara İlişkin Hukuki ve Düzenleyici Yaklaşımlar”, *Balıkesir Üniversitesi Hukuk Dergisi*, Sayı:2/1 (2025), s. 45-101.
- Mengüloğlu Harun Yalçın, “Gayrimaddi Harklarda Amortisman Yöntemi”, *Vergi Sorunları Dergisi*, sayı 335 (2016), s. 32-37
- Pineda Magda, Jabba Daladier, ve Nieto-Bernal Wilson, “Blockchain Architectures for the Digital Economy: Trends and Opportunities”, *Sustainability (Switzerland)*, sayı 442 (2024), s. 1-20.
- Soyak Alkan, “Fikri ve Sınâî Mülkiyet Hakları: Tanımı, Tarihsel Gelişimi ve GOÜ’ler Açısından Önemi”, *Legal Fikri ve Sınâî Haklar Dergisi*, 2005, s. 11-31.

Raporlar

- Aslam Aqib ve Shah Alpa, “Tec(h)tonic Shifts: Taxing the ‘Digital Economy’”, IMF Working Papers 20, sayı 76 (2020), <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2020/English/wpica2020076-print-pdf.ashx>, Erişim Tarihi: 23.03.2025.
- Baert Pieter, “EU Legislation in Progress Tax transparency rules for crypto-asset transactions (DAC8)”, European Parliamentary Research Service, 2024b, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739310/EPRS_BRI\(2023\)739310_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739310/EPRS_BRI(2023)739310_EN.pdf), Erişim Tarihi: 15.04.2025.
- Benetti Zeno ve Piazza Federico, “Decentralised Finance: A Categorisation of Smart Contracts”, 2023, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2023-10/ESMA50-2085271018-3351_TRV_Article_Decentralised_Finance_A_Categorisation_of_Smart_Contracts.pdf, Erişim Tarihi: 9.04.2025.

- BIS, "Digital Currencies", 2015, <https://www.bis.org/cpmi/publ/d137.pdf>, Erişim Tarihi: 17.03.2025.
- Chone Anne, Benetti Zeno, ve Giuglini Filippo, "Decentralised Finance in the EU: Developments and risks", ESMA, 2023, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2023-10/ESMA50-2085271018-3349_TRV_Article_Decentralised_Finance_in_the_EU_Developments_and_Risks.pdf, Erişim Tarihi: 09.04.2025.
- Cryptoassets Taskforce, "Final Report", 2018, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/752070/cryptoassets_taskforce_final_report_final_web.pdf, Erişim Tarihi: 24.07.2025.
- EU Blockchain Observatory and Forum, "Legal and regulatory framework for Blockchains and Smart Contracts", 2019, https://blockchain-observatory.ec.europa.eu/document/download/3068d404-edcc-4b13-ae32-8a6ea3b8509e_en?filename=report_legal_v1.0.pdf&prefLang=de, Erişim Tarihi: 19.04.2025.
- ECB, "Virtual Currency Schemes", 2012, <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>, Erişim Tarihi: 18.04.2025.
- ECB, "Virtual Currency Schemes - A Further Analysis", 2015, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>, Erişim Tarihi: 8.01.2025.
- ESMA, "Consultation Paper", 2024, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2024-01/ESMA75-453128700-52_MiCA_Consultation_Paper_-_Guidelines_on_the_qualification_of_crypto-assets_as_financial_instruments.pdf, Erişim Tarihi: 8.01.2025.
- FATF, "Virtual currencies - Key Definitions and Potential AML/CFT Risks", 2014, <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf>, Erişim Tarihi: 28.01.2025.
- FATF, "Guidance for a Risk-Based Approach Virtual Currencies" (Paris, 2015), <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Guidance-RBA-Virtual-Currencies.pdf.coredownload.inline.pdf>, Erişim Tarihi: 8.01.2025.
- FATF, "Jurisdictions Under Increased Monitoring - 23 February 2024", 2024, <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/High-risk-and-other-monitored-jurisdictions/Increased-monitoring-february-2024.html>, Erişim Tarihi: 16.01.2025.
- FATF, "International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation", Finance and Development (Paris, 2025), https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF_Recommendations_2012.pdf.coredownload.inline.pdf, Erişim Tarihi: 17.01.2025.
- Feyen Erik, Klingebiel Daniela, ve Ruiz Marco, "Can Crypto-Assets Play a Role in Foreign Reserve Portfolios? Not Today, and Likely Not in the Near Future", World Bank Group, 2024, <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099553102232444409/pdf/IDU1c16366af173fa148931a28b189e8eca412f3.pdf>, Erişim Tarihi: 3.05.2025.
- Inter-American Development Bank, "IDB Issues Its First Blockchain-Based Digital Bond in Pound Sterling", 2025, <https://www.iadb.org/en/news/idb-issues-its-first-blockchain-based-digital-bond-pound-sterling>, Erişim Tarihi: 5.05.2025.

- International Capital Market Association, "Frequently Asked Questions on DLT and Blockchain in Bond Markets", 2022, https://www.icmagroup.org/assets/ICMA-DLT-and-blockchain-in-bond-markets-FAQ-170924_Final-2.pdf, Erişim Tarihi: 26.04.2025.
- IMF, "G20 Note on the Macrofinancial Implications of Crypto Assets", 2023, <https://www.imf.org/-/media/Files/Research/imf-and-g20/2023/g20-report-macrofinancial-implications-crypto-assets-february23.ashx>, Erişim Tarihi: 14.01.2025.
- OECD, "Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy, Action 1 - 2015 Final Report", 2015, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2015/10/addressing-the-tax-challenges-of-the-digital-economy-action-1-2015-final-report_g1g58cdd/9789264241046-en.pdf, Erişim Tarihi: 24.07.2025.
- OECD, "OECD Blockchain Primer", 2018, <https://web.archive.oecd.org/2018-10-25/492841-OECD-Blockchain-Primer.pdf>, Erişim Tarihi: 11.04.2025.
- OECD, "International Standards for Automatic Exchange of Information in Tax Matters: Crypto-Asset Reporting Framework and 2023 update to the Common Reporting Standard", 2023, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/06/international-standards-for-automatic-exchange-of-information-in-tax-matters_ab3a23bc/896d79d1-en.pdf, Erişim Tarihi: 13.01.2025.
- OECD, "Bringing Tax Transparency to Crypto-Assets", 2024a, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/07/bringing-tax-transparency-to-crypto-assets-an-update_fa222834/b33c9aa1-en.pdf, Erişim Tarihi: 8.05.2025.
- OECD, "Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes", 2024b, <https://web.archive.oecd.org/tax/transparency/documents/global-forum-celebrates-15-years-of-progress-and-extends-tax-transparency-to-the-crypto-asset-sector.htm>, Erişim Tarihi: 9.05.2025.
- OECD, "Signatories of the CRS Multilateral Competent Authority Agreement", 2025a, <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/tax-transparency-and-international-co-operation/crs-mcaa-signatories.pdf>, Erişim Tarihi: 8.05.2025.
- OECD, "Signatories of the CARF Multilateral Competent Authority Agreement", 2025b, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/tax-transparency-and-international-co-operation/carf-mcaa-signatories.pdf/_jcr_content/renditions/original/carf-mcaa-signatories.pdf, Erişim Tarihi: 9.05.2025.
- OECD, "Jurisdictions Committed to Implement the Crypto-Asset Reporting Framework (CARF) in Time to Commence Exchanges in 2027 or 2028 as part of the Global Forum's CARF Commitment Process", 2025c, <https://web.archive.oecd.org/tax/transparency/documents/commitments-carf.pdf>, Erişim Tarihi: 9.05.2025.
- Triple-A, "The State of Global Cryptocurrency Ownership in 2024", 2024, <https://www.triple-a.io/cryptocurrency-ownership-data>, Erişim Tarihi: 2.04.2025.
- UNCTAD, "Technology and Innovation Report 2021", 2021a, https://unctad.org/system/files/official-document/tir2020_en.pdf, Erişim Tarihi: 23.03.2025.

- UNCTAD, "Digital Economy Report 2021", 2021b, https://unctad.org/system/files/official-document/der2021_en.pdf, Erişim Tarihi: 23.03.2025.
- UNCTAD, "E-Commerce and Digital Economy Programme: Year in Review 2023 - Strengthening Capacities, Fostering Collaboration", 2024, https://unctad.org/system/files/official-document/dtlecdeinf2023d1_en.pdf, Erişim Tarihi: 23.03.2025.
- Vergi Konseyi, "Kripto Varlıkların Vergilendirilmesi Çalışma Grubu Raporu", 2022, <https://vergikonseyi.hmb.gov.tr/raporlar>.
- WEF, "Navigating cryptocurrency regulation: An industry perspective on the insights and tools needed to shape balanced crypto regulation", 2021, https://www3.weforum.org/docs/WEF_Navigating_Cryptocurrency_Regulation_2021.pdf, Erişim Tarihi: 12.04.2025.
- WEF, "Pathways to the Regulation of Crypto-Assets: A Global Approach", 2023, https://www3.weforum.org/docs/WEF_Pathways_to_the_Regulation_of_Crypto_Assets_2023.pdf, Erişim Tarihi: 12.04.2025.
- World Bank Group, "Blockchain Interoperability", 2021, <https://documents1.worldbank.org/curated/en/373781615365676101/pdf/Blockchain-Interoperability.pdf>, Erişim Tarihi: 1.04.2025.

Mevzuat

- 2009/14593 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, "Resmi Gazete No: 27130" (2009).
- Aydın Vergi Dairesi Başkanlığı, "30.07.2024 Tarihli ve E-79690095-120[2-2023-120-108]-88495 sayılı Özelge", 2024, <https://gib.gov.tr/yurt-disindan-doviz-olarak-elde-edilen-hizmet-bedelinin-serbest-meslek-kazanci-mahiyetinde-olmasi-hk>.
- Gelir İdaresi Başkanlığı, "333 Seri Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği", 2004.
- Gelir İdaresi Başkanlığı, "Diğer Kazanç ve İratların Vergilendirilmesi Rehberi: Değer Artış Kazançları - Arızı Kazançlar", 2025.
- Gelir Vergisi Kanunu, "31.12.1960 Tarihli ve 193 Sayılı" (1960).
- Irish Tax and Customs, "Taxation of Crypto-Assets Transactions", 2022, <https://www.revenue.ie/en/tax-professionals/tdm/income-tax-capital-gains-tax-corporation-tax/part-02/02-01-03-20220506160457.pdf>, Erişim Tarihi: 15.02.2025.
- Katma Değer Vergisi Kanunu, "25.10.1984 Tarihli ve 3065 Sayılı" (1984).
- Kurumlar Vergisi Kanunu, "13.06.2006 Tarihli ve 5520 Sayılı" (2006)
- Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Yükümlülüklerle İlişkin Temel Esaslar", 2021, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/05/Kripto-Varlik-Hizmet-Saglayicilar-Rehberi.pdf>, Erişim Tarihi: 26.02. 2025.
- Sermaye Piyasası Kanunu, "06.12.2012 Tarihli ve 6362 Sayılı" (2012).
- Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, "26.6.2024 Tarihli ve 7518 Sayılı" (2024).
- Sermaye Piyasası Kurulu, "Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıların Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliği" (2025a), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/03/20250313-5.htm>.

Sermaye Piyasası Kurulu, “Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıların Çalışma Usul ve Esasları ile Sermaye Yeterliliği Hakkında Tebliği” (2025b), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/03/20250313-6.htm>.

TBMM, “Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, 2024.

TCMB, “Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik” (2021).

Türk Ceza Kanunu, “26.9.2004 Tarihli ve 5237 Sayılı” (2004).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” (2021).

Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, “08.06.1959 Tarihli ve 7338 Sayılı” (1959).

İnternet Kaynakları

Ajala Emmanuel, “Top 10 DeFi Accounting and Portfolio Tools”, Medium, 2024, <https://medium.com/coinmonks/top-defi-accounting-and-portfolio-tools-9cd2cfc3d47>, Erişim Tarihi: 1.05.2025.

Armstrong Brian, Is the Cryptocurrency Era about to Begin? 5 Experts on What the Future might Hold for Digital Finance, 2025, WEF, <https://www.weforum.org/stories/2025/01/cryptocurrency-regulations-era-experts-digital-finance/>, Erişim Tarihi: 17.05.2025.

Arsanian Henri vd., “El Salvador’s law : a meaningful test for Bitcoin”, PwC, 2021, <https://www.pwc.com/gx/en/financial-services/pdf/el-salvadors-law-a-meaningful-test-for-bitcoin.pdf>, Erişim Tarihi: 19.04.2025.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, “Basın Açıklaması”, 2013, <https://www.bddk.org.tr/Duyuru/EkGetir/510?ekId=530>, Erişim Tarihi: 20.04.2025.

Coinwire, “Which Countries Trade Crypto the Most?: A Comprehensive Analysis”, 2024, <https://coinwirez.com/crypto-trading-report-2024/>, Erişim Tarihi: 10.05.2025.

Defillama, “DeFi”, 2025, <https://defillama.com/categories>, Erişim Tarihi: 13.04.2025.

Dewey Josias N. ve Patel Samir, “Blockchain & Cryptocurrency Laws and Regulations 2025 – USA”, Global Legal Insights, 2024, https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-cryptocurrency-laws-and-regulations/usa/#contributordetails_38912, Erişim Tarihi: 15.04.2025.

Euronews, “Bitcoin, El Salvador’da yasal ödeme aracı olarak resmen kullanılmaya başlandı”, 2021, <https://tr.euronews.com/2021/09/07/bitcoin-el-salvador-da-yasal-odeme-arac-olarak-resmen-kullan-lmaya-basland>, Erişim Tarihi: 17.04.2025.

Feingold Spencer, Stablecoin Surge: Here’s Why Reserve-Backed Cryptocurrencies are on the Rise, 2025, WEF,

<https://www.weforum.org/stories/2025/03/stablecoins-cryptocurrency-on-rise-financial-systems/>, Erişim Tarihi: 17.05.2025.

Nakamoto Satoshi, “Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System”, 2008, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>, Erişim Tarihi: 9.04.2025.

Nevil Scott, "Distributed Ledger Technology (DLT): Definition and How It Works", Investopedia, 2023, <https://www.investopedia.com/terms/d/distributed-ledger-technology-dlt.asp>, Erişim Tarihi: 2.03.2024.

Prashant Jha, "Tencent Shuts down NFT Platform as Gov Policy Makes it Impossible to Thrive", 2022, <https://cointelegraph.com/news/tencent-shuts-down-nft-platform-as-gov-policy-makes-it-impossible-to-thrive>, Erişim Tarihi: 30.04.2025.

Sermaye Piyasası Kurulu, "Sermaye Piyasası Kurulu Bülteni", 2018, <https://spk.gov.tr/data/61e0b4db1b41c613a0d633dc/2018-42.pdf>, Erişim Tarihi: 6.04.2025.

White House, "Creating A Strategic Bitcoin Reserve and Digital Asset Stockpile", 2025, <https://www.whitehouse.gov/fact-sheets/2025/03/fact-sheet-president-donald-j-trump-establishes-the-strategic-bitcoin-reserve-and-u-s-digital-asset-stockpile/>, Erişim Tarihi: 5.05.2025.

Yüce Çağatay, "Kripto Varlık İşlemlerinin Vergi Karşısındaki Durumları", içinde Kripto Varlıkların Vergilendirilmesi Çalışma Grubu Raporu (Vergi Konseyi, 2022).

Mahkeme Kararı

Avrupa Birliği Adalet Divanı, "Skatteverket v David Hedqvist", <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=170305&doclang=en>.